

MALMÖ HÖGSKOLA
Hälsa och samhälle

SAMVERKAN MELLAN KOMMUNEN OCH DEN SOCIALA EKONOMIN KRING SOCIALT ARBETE

HUR SKAPAS "WIN - WIN SITUATIONS"?

CHRISTEL ROSENBERG

Examensarbete i socialt arbete 15 hp
51-60 p
Socionomprogrammet, social omsorg
1208

Malmö högskola
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö

SAMVERKAN MELLAN KOMMUNEN OCH DEN SOCIALA EKONOMIN KRING SOCIALT ARBETE

HUR SKAPAS "WIN - WIN SITUATIONS"?

CHRISTEL ROSENBERG

Rosenberg, C. Samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin kring socialt arbete – hur skapas “win – win situations”? *Examensarbete i socialt arbete 15 hp*. Malmö Högskola: Hälsa och Samhälle, enheten för socialt arbete, 2008.

Cooperation between local authorities and the social economy concerning social work – how to create win – win situations?

I takt med att den offentliga välfärden fått snävare ekonomiska ramar har de idéburna organisationerna fått en större roll inom socialt arbete. Utvecklingen har skett på såväl europeisk som nationell nivå och uppmärksammats av både EU och den svenska regeringen. Från EU: s sida har olika åtgärder tagits för att stärka den sociala ekonomin ställning. Den svenska regeringen har också tagit flera steg i samma riktning. Under 2008 har regeringen träffat en överenskommelse med de idéburna föreningarna som är verksamma inom socialt arbete och Sveriges Kommuner och Landsting.

Eftersom samverkan kring socialt arbete sker på det lokala planet, har studiens syfte varit att försöka identifiera olika faktorer som bidrar till eller hindrar utvecklingen av den. Ett annat syfte har varit att se hur samverkan påverkas av extern projektfinansiering. För att få en bild av hur samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin har utvecklats har representanter för Malmö Stad och den sociala ekonomin intervjuats. Empirisk data har sedan analyserats utifrån ett interorganisatoriskt perspektiv. Likaså har den analyserats mot koopereringsteorin. Avslutningsvis har ett egenmaktsperspektiv lagts på insamlad data.

Det finns tecken på att utbytesrelationerna mellan aktörerna fortfarande är otydliga och att maktförhållandet mellan dem har jämnats ut över tiden. Några spår av kooperering fanns inte i förhållandet mellan kommunen och den sociala ekonomin. Däremot har samverkan stärkt brukarnas egenmakt. Likaså visar undersökningen att den externa delfinansieringen tvingar aktörerna att anpassa sina samverkansprojekt efter finansiärernas mål.

Nyckelord: extern finansiering, projekt, social ekonomi, kommun, samverkan, "win – win situations"

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	4
1.1 Bakgrunds beskrivning.....	4
1.2 Problemdiskussion.....	5
1.2.1 Lokal samverkan.....	7
1.2.2 Extern delfinansiering.....	8
1.3 Syfte.....	8
1.4 Frågeställningar.....	9
1.5 Avgränsningar.....	9
1.6 Disposition.....	9
2. METOD.....	10
2.1 Veklighetssyn kontra metodval.....	10
2.2 Kvalitativa forskningsmetoder.....	11
2.3 Litteraturstudier.....	11
2.3.1 Källkritik.....	12
2.4 Urval.....	12
2.4.1 Val av intervjupersoner.....	12
2.5 Analysmetod.....	12
2.5.1 Grounded theory.....	13
2.6 Etiska överväganden.....	13
2.7 Undersökningens tillvägagångssätt.....	13
2.8 Validitet och reliabilitet.....	14
3. TEORETISK REFERENSRAM.....	15
3.1 Teoretisk utgångspunkt.....	15
3.1.1 Avgränsningar.....	16
3.2 Samverkan – ett interorganisationsteoretiskt perspektiv.....	16
3.3 Kooptering – ett försök att bemästra en osäker omvärld.....	17
3.4 Egenmakt.....	18
4. RESULTATREDOVISNING.....	20
4.1 Omvärldsfaktorer.....	20
4.2 Förhållandet mellan organisationerna.....	22
4.3 Grundläggande syn på samverkan.....	28
4.4 Brukarperspektivet.....	29
4.5 Extern delfinansiering.....	31
5. ANALYS.....	34
5.1 Omvärldsfaktorer.....	34
5.2 Förhållandet mellan organisationerna.....	35
5.2.1 Framgångsfaktorer.....	37
5.2.2 Hinder.....	38
5.3 Grundläggande syn på samverkan.....	38
5.4 Brukarperspektivet.....	39
5.5 Extern finansiering.....	39
5.6 Resultatets tillförlitlighet.....	40
6. SLUTKOMMENTAR.....	41
6.1 Framtida utvecklingsområden.....	42
REFERENSER.....	44
Internetkällor.....	45
Bilaga 1 – Intervjuguide.....	46

1. INLEDNING

Kapitlet inleds med en beskrivning av hur det sociala fältet har förändrats och den roll som den sociala ekonomin fått på arenan. Likaså beskrivs några centrala begrepp för studien. Därefter utvecklas resonemanget kring framgångsfaktorer och hinder för samverkan mellan kommuner och sociala ekonomin, för att sedan sammanfattas i studiens syfte och problemformuleringar.

1.1 Bakgrunds beskrivning

Historisk utveckling beskrivs ofta i faser eller epoker. Om man applicerar synsättet på den ekonomiska och sociala utvecklingen i Sverige under efterkrigstiden, så kan man med fog påstå att den svenska samhällsekonomin började skifta över i en ny fas under 1970-talet. Fram till början av 1970-talet hade den svenska ekonomin kännetecknats av en stark tillväxt, vilken var grunden för den expansiva reformpolitiken som fördes under perioden. Socialpolitiken kännetecknades av omfattande generella välfärdsinsatser som till exempel barnbidrag och föräldrapenning. Välfärdsmodellen var institutionell och stat och kommun stod för organisationen och utförandet av den (Meeuwisse & Swärd, 2006). I takt med att de samhällsekonomiska problemen växte under 1980- och 1990-talet har välfärdsstaten eroderats och socialpolitiken sökt sig nya vägar för att försöka lösa de, många gånger nya, sociala problem som uppstått i krisdecenniernas spår.

Som en följd av utvecklingen har staten och kommunerna öppnat upp för andra aktörer som utförare av offentligt finansierat socialt arbete (SoS, 2002). Inom exempelvis social omsorg finns det idag ett stort antal privata företag som arbetar på uppdrag av kommuner och landsting. Likaså har den ideella sektorn fått en alltmera betydelsefull roll som utförare av socialt arbete i lokalsamhället. Samverkan sker i första hand på lokalt plan mellan kommunerna och den ideella sektorn, oftast benämnd som den sociala ekonomin. Kännetecknade för relationen mellan kommun och den sociala ekonomin är att den är asymmetrisk och att rollerna mellan aktörerna är oklara.

Begreppet social ekonomi härstammar från Frankrike och började användas i början av 1980-talet för att beskriva aktörer som driver ekonomiska verksamheter för samhällliga ändamål. Fenomenet uppmärksammades av EU-kommissionen som ett verktyg för att öka den sociala sammanhållningen i unionen, och sedan 1989 har EU-kommissionen arbetat strukturerat för att stödja den sociala ekonomins utveckling (Ds 1998:48). Ett led i detta arbete har varit att försöka definiera vilka organisationer som kan räknas in i begreppet. EU-kommissionen avgränsar den sociala ekonomin till associationsformerna kooperativ, ömsesidiga företag, föreningar och stiftelser. En annan åtgärd som kommissionen initierade var att kräva att medlemsländerna ska initiera forskning om den sociala ekonomin samt utveckla nationella regelverk för den. Likaså har den sociala ekonomin sedan 1997 en utpekad roll för sysselsättningen inom EU. För Sveriges del är den sociala ekonomin en del av såväl de nationella handlingsplanerna för sysselsättning som de regionala tillväxtsavtalen. Likaså har den sociala ekonomin en framskjuten plats i genomförandet av EU:s strukturfondsprogram (Ibid).

Regeringen tillsatte 1997 en arbetsgrupp som fick till uppdrag att kartlägga villkoren för den sociala ekonomin. Arbetsgruppen definierade 1999 begreppet social ekonomi i sin rapport ”Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt”? (Regeringen, 1999).

”Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala

och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.”

För att stärka den sociala ekonomins ställning i såväl deras oberoende roll som optionsbildare inom den sociala arenan som leverantör av socialt arbete, så träffade regeringen 2008 en gemensam överenskommelse med ett antal idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (Regeringen, 2008). Samtliga riksdagspartier ställde sig bakom den gemensamma vision och de gemensamma principer som las fast i överenskommelsen, som bland annat fastslår att de idéburna organisationerna är viktiga för den sociala sammanhållningen i samhället. Likaså deras rätt till att verka självständigt och oberoende (Ibid).

Utvecklingen inom socialt arbete pekar mot en ökad samverkan mellan kommunerna och den sociala ekonomin i utförandet av sociala tjänster. I det här sammanhanget brukar man skilja mellan samarbete och samverkan. Begreppet samarbete är reserverat för interaktionen mellan enskilda människor, medan samverkan innefattar vad som sker mellan olika organisationer och mellan enskild individ och en organisation (SOU 1995:142). Samverkan kan också ses utifrån perspektiven ökad service, inflytande och effektivare resursutnyttjande, vilket indikerar att samverkan innebär att man strävar mot ett gemensamt mål. Varför man går in i samverkansprocess blir därför avgörande för resultatet av den samma (Ibid).

1.2 Problemdiskussion

Samverkan mellan offentliga organisationer och ideell sektor är inte ett helt nytt fenomen. Under den långa period där stat och kommun närmast hade monopol på utförandet av sociala tjänster, så fanns det vissa fält där de ideella organisationerna hade en ganska stor roll som utförare av välfärden. Framförallt inom missbruksvården finns det en lång tradition av samverkan mellan myndigheter och organisationer som Frälsningsarmén, Stadsmissionen och Länkarna (SoS, 2002). Socialstyrelsen publicerade 2002 en undersökning av kommunernas relationer med sociala ideella organisationer ”Sociala ideella organisationer - som kommunerna ser dem”. Drygt hälften (54 %) av de tillfrågade kommunerna menade att deras samverkan med ideella föreningar hade ökat under 1990-talet. Likaså förväntade sig mer än tre fjärdedelar (81 %) att samverkan kommer att öka i framtiden. Angående formen för samverkan med de ideella organisationerna, så angav 82 % av kommunerna att de såg organisationerna som ett komplement till den offentliga välfärdsproduktionen. Endast 7 % såg dem som ett alternativ till offentliga insatser och 2 % som en ersättning för sådana. Däremot pekar utvecklingen mot ett annat håll framöver. I ett framtidsperspektiv såg kommunerna fortsättningsvis de ideella organisationerna som ett komplement till sin egen verksamhet. Dock såg 50 % (jmf. 7 % i dagsläget) dem som ett alternativ, respektive 26 % (jmf. 2 % i dagsläget) som en ersättning för kommunalt producerad välfärd.

Som ett led i att lyfta fram de idéburna organisationernas betydelse för välfärdsutvecklingen, så bjöd regeringen in dem till en dialog, vars syfte var att erkänna och stärka deras roll i samhällsutvecklingen (Regeringen, 2008). Eftersom den svenska välfärdsmodellen har en ansvarsfördelning som gör att samverkan oftast sker mellan organisationerna och kommun/landsting så inbjöds också Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) att delta. Dialogen har resulterat i en överenskommelse mellan parterna som grundar sig på en gemensam vision där de idéburna organisationernas unika roll lyfts fram. Denna fastslår att de ska kunna vara kritiskt granskande utan att samverkan och/eller ekonomiskt stöd ska riskeras.

Likaså grundar sig överenskommelsen på ett antal gemensamma principer: (1) om självständighet och oberoende, (2) hur dialogen mellan parterna ska ske, (3) kvalitet, (4) långsiktighet, (5) öppenhet och insyn och (6) mångfald (Regeringen, 2008).

Dialogen som föregick överenskommelsen lyfte också fram problemområden där de idéburna organisationerna pekade ut hinder för att samverka med stat, landsting och kommuner skulle lyckas. Ett exempel var att socialförsäkringssystemet och a-kassan satte hinder för frivilligarbete (Regeringen, 2008). Andra exempel var sjukförsäkringen och arbetsmarknadsfrågor. Organisationerna lyfte även fram önskemålet om effektivare samarbete med myndigheterna och olika myndigheter emellan. Likaså ett antal ekonomiska hinder som till exempel likviditetskrav för att kunna driva EU finansierade projekt och kravet på offentlig upphandling enligt Lagen om Offentlig Upphandling (LOU). Överenskommelsen mellan parterna, omfattar ett åtagande från statens sida att försöka röja hinder för samverkan mellan parterna. Något motsvarande åtagande tar däremot inte Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) på sig i överenskommelsen (Ibid).

Statens åtagande att röja hinder för den sociala ekonomins utveckling på ett övergripande plan, handlar i första hand om forskning om hur politiska beslut påverkar sektorn, samt att hänsyn till dem kommer tas i framtida utredningar och beslut. Däremot finns det inte några konkreta åtaganden i överenskommelsen som syftar till att utveckla samverkan mellan aktörerna på lokalt plan, utöver SKL ska verka för: (1) att deras medlemmar ska få stöd för att utveckla samverkan med civilsamhället, (2) sprida överenskommelsen samt (3) stöd till kommuner och landsting som vill utveckla samverkan och träffa lokala överenskommelser med sektorn (Regeringen, 2008). Frågan om samverkan mellan parterna och hinder för den, blir därför till stor del en fråga om att studera hur samverkan har utvecklats lokalt och vad som kan göras för att utveckla den på detta plan.

Det finns med andra ord en väl spridd uppfattning inom samtliga samhällssektorer om att samverkan är positiv. Detta gäller såväl samverkan med den sociala ekonomin som annan samverkan. Frågan är däremot vad man förväntar sig av denna samverkan? Finns det några objektiva mål med samverkan, eller har det blivit ett begrepp som tappat sin ursprungliga innebörd? Är viljan att samverka knuten till att det finns mycket resurser, såväl nationella som europeiska, som förutsätter att samverkan kommer till stånd? Är det över huvudtaget tänkbart att någon öppet skulle motsätta sig att samverka i dagens samhällsklimat?

En aktuell fråga är spänningsfältet mellan den sociala ekonomins idéburna bas och de offentliga organisationernas professionalism. Det svenska samhället har av tradition varit uppdelat i en ideell och en professionell dimension. Valfärdsproduktionen har under en lång period varit starkt knuten till den socialpolitiska visionen om en stark generell välfärd som riktade sig mot breda grupper i samhället, skattefinansierad och utförd av offentliga aktörer. Sedan början av 1980-talet har resursbrist och politiska förändringar gjort att välfärdsarenan öppnats upp allt mer för frivillig organisationerna. Utvecklingen har fått en rad konsekvenser för frivillig organisationerna. En konsekvens är att den ideella sektorn har professionaliserats (Olsson, 1998). Från att ha dominerats av obetalda frivilliginnsatser, så har kraven på konkurrens och kvalitet i genomförandet av välfärdstjänster, medfört att en allt större del av de ideella organisationernas verksamhet sker med hjälp av anställda specialister. Frågan är vilka följder detta får och om det finns en risk för att det tidigare idéburna förhållningssättet till välfärdsfrågorna har professionaliserats? Likaså om det har utvecklats en gemensam norm mellan professionella i frivillig organisationen och kommun och landsting?

Professionaliseringen har inneburit att många frivilliga organisationer är beroende av offentlig finansiering för att driva sin verksamhet. Frågan är hur detta beroende har påverkat organisationernas möjlighet att utifrån ett underifrån perspektiv hävda marginaliserade gruppers rätt till välfärd. Hypotetiskt sett skulle den ekonomiska verksamhet som den sociala ekonomin byggt upp med hjälp av offentliga bidrag bli en hämsko, som gör att de skulle bli mindre benägna att ta konflikter med sina finansiärer (Olsson, 1998). Mot detta talar det faktum att aktörerna inom den sociala ekonomin oftast har ett stort förtroende kapital, vilket gör det svårt för offentliga aktörer att bestraffa kritiska organisationer genom att minska bidragen till dem.

1.2.1 Lokal samverkan

Ett av de åtagande som Sveriges Kommuner och Landsting tog på sig i överenskommelsen med regeringen och de idéburna organisationerna, var att verka för att kommunerna och landstingen träffade lokala överenskommelser med organisationerna. Någon lokal överenskommelse har ännu inte träffats mellan Malmö Stad och de idéburna organisationerna i Malmö. Frågan är om kommunen i dagsläget är redo för att formalisera sin samverkan med den sociala ekonomin eller om man fortfarande är osäkra vilken roll som man vill att den ska få för välfärdsutvecklingen i Malmö? Är man beredd att släppa delar av den till de ideella aktörerna eller ser man den i första hand som ett komplement till kommunens egen verksamhet?

Samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin sker idag på många fronter. Från kommunens sida är flera förvaltningar inblandade i arbetet. En viktig samverkanspart är ”Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation” (MIP), vars uppgift bland annat är att verka för samverkan mellan och kring föreningarna, bevaka föreningarnas intresse, vara remissinstans för föreningslivet gentemot Malmö Stad, samt verka för Malmö Stads integrationsmål. En annan viktig samverkanspart är ”Nätverket för socialekonomi i Skåne” som har till mål att verka för kunskapsutveckling, kunskapsspridning och påverkansarbete i syfte att stärka den sociala ekonomin utifrån ett samhällsutvecklingsperspektiv. Även om nätverket är regionalt, så har många av medlemmarna samverkansrelationer med Malmö Stad, och det blir därför intressant att fråga sig vilka erfarenheter de har av denna samverkan? Sker den på ett jämbördigt plan eller försöker kommunen utnyttja organisationerna för att nå sina egna mål?

Vilka hinder respektive framgångsfaktorer finns för att den lokala samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin ska utvecklas till en ”win - win situation”. Boklund (Strinnlund, 2003) pekar ut ett antal faktorer som kan utgöra hinder för samverkan på en operativ nivå: (1) Avsaknad av tydliga mål för vad den operativa samverkan ska leda till skapar osäkerhet för de inblandade om meningen med den. (2) Rollfördelningen mellan de samverkande organisationerna måste vara tydlig, annars är risken stor för att det blir svårt att fördela ansvaret mellan organisationerna. (3) Blandade professioner i samverkansgrupper innebär att flera perspektiv måste jämkas för att samverkan ska fungera. (4) Ibland stupar samverkan på att de inblandade organisationernas regelverk är motstridiga. (5) Likaså kan deras interna strukturer vara ett hinder för en framgångsrik samverkan.

På motsvarande sätt lyfter Holmberg (2006) fram vikten av att relevanta nyckelpersoner från de samverkande organisationerna finns knutna till projektet. Likaså att dessa deltar regelbundet i samverkansorganen, samt att de har ett tydligt mandat till att fatta beslut som rör

projektet. Därtill att organisatoriska förändringar hos en av samverkansparterna riskerar att påverka samverkan i negativ riktning. Detta genom att representanterna från den berörda organisationen får svårt att avsätta tillräcklig tid för samverkan. Tidsbristen leder därför till att det kan bli svårt att utveckla en samsyn kring projektens mål. Frågan är vilka komplikationer detta får för samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin?

1.2.2 Extern delfinansiering

En stor del av samverkan mellan kommunerna och den sociala ekonomin sker i projektform. Projekten är oftast beroende av extern delfinansiering, antingen nationell till exempel Allmänna arvsfonden och Ungdomsstyrelsen eller europeisk, exempelvis den Europeiska Sociala Fonden (ESF). Som ett exempel på den externa delfinansieringens omfattning, så beviljade ESF under perioden 2000-2006 stöd på drygt 5,5 miljarder kronor för utvecklingsprojekt. Den sociala ekonomin var delaktig i en stor del av dessa projekt, antingen direkt som projektägare eller som samverkanspart i offentligt eller privat drivna projekt. Stödet från externa delfinansierare är oftast förknippat med villkor som bottnar i större samhällsfrågor. I fallet Europeiska Sociala Fonden så är fonden EU-kommissionens verktyg för att genomföra den Europeiska sysselsättningsstrategin i Sverige. Denna är i sin tur ett medel för att stärka den sociala sammanhållningen i unionen och medlemsländerna i syfte att säkerställa den så kallade Lissabonstrategins genomslagskraft i unionen (ESF, 2004). Det är i denna kontext som de lokala utvecklingsprojekten mellan den sociala ekonomin och kommunerna många gånger får sin delfinansiering. Ett exempel på hur dessa mål styr samverkan i projekten är ESF:s ”Equal” program under perioden 2000-2006. Programmet ställde krav på att ett sektorsövergripande utvecklingspartnerskap bildades som plattform för varje delprojekt som beviljades (ESF, 2000). Erfarenheterna från denna påtvingade samverkan har varit varierande. Den är också ett exempel på hur den externa finansieringen har styrt framväxten av samverkans modeller mellan den sociala ekonomin och offentliga organisationer.

Ett annat problem med den externa delfinansieringen lyftes fram av den sociala ekonomin i dialogen som låg till grund för överenskommelsen med regeringen och SKL (Regeringen, 2008). Delfinansiering av EU projekt oavsett om det rör sig om ESF eller något annan EU-fond eller initiativ betalas ut i efterskott, vilket kräver att organisationer som ska vara projektägare har en god likviditet. Detta begränsar den sociala ekonomins möjligheter att initiera projekt. Lösningen kan vara att kommunerna i stället tar på sig projektägarskapet. Dock kompliceras då samverkan av att kommunen måste tillämpa lagen om offentlig upphandling (LOU), vilken begränsar deras möjlighet att direktupphandla tjänster av den tänkta samverkansparten.

1.3 Syfte

Studiens syfte är att identifiera framgångsfaktorer och hinder för samverkan i projektform mellan den sociala ekonomin och Malmö Stad.

1.4 Frågeställningar

Undersökningens huvudsakliga frågeställning är att studera vilka faktorer som bidrar till att skapa ”win - win situations” i samarbetet mellan offentliga myndigheter och aktörer inom den sociala ekonomin.

- Påverkar den asymmetriska relationen mellan organisationerna möjligheterna till samverkan?
- I vilken grad påverkar/styr extern projektfinansiering samverkan?

1.5 Avgränsningar

Studien avgränsas till att omfatta samverkan mellan Malmö Stad och lokala aktörer inom den sociala ekonomin i Malmö. Likaså avgränsas studien av den externa delfinansieringens påverkan på samarbetet, till att omfatta projekt som riktat sig mot att stödja marginaliserade grupper på arbetsmarkanden. Därtill bara projekt som har delfinansierats av Svenska ESF-Rådet genom Växtkraft Mål 3 eller Equal programmet 2000-2006, då programmen bedöms ha varit den största delfinansiären under den aktuella perioden.

1.6 Disposition

Kapitel 1 beskriver studiens bakgrund. Likaså problematiseras frågan om samverkan mellan kommun och den sociala ekonomin. Problematiseringen ligger därefter till grund för studiens syfte, problemformulering samt avgränsningar. Undersökningens metod presenteras i kapitel 2. Litteraturstudien som ligger till grund för min förförståelse av problemet redovisas i kapitel 3. I kapitel 4 redogörs för resultatet av den genomförda undersökningen. Resultatet analyseras i kapitel 5 och ligger till grund för slutdiskussion i kapitel 6.

2. METOD

Kapitlet inleds med en diskussion kring valet av en kvalitativ metod för studien. Därefter diskuteras det val av forskningsmetoder som gjorts för undersökningen, samt det strategiska urval av respondenter som jag gjort för mina intervjuer. Likaså presenteras studiens analysmetod.

2.1 Verklighetssyn kontra metodval

Syftet med studien är att försöka hitta framgångsfaktorer respektive hinder för samverkan. Likaså att se vilken betydelse den externa projektfinansieringen har för samverkan. Utifrån detta perspektiv har jag valt att göra en explorativ undersökning med hjälp av en kvalitativ metod.

Valet av forskningsmetod styrs i hög grad av forskarens verklighetssyn. Rosengren & Arvidson (2002) kopplar valet av metod till forskarens förkunskaper om det fenomen som ska studeras. I de fall där förkunskapen är svag är det naturligt att undersökningen får en explorativ karaktär. Utifrån detta perspektiv, så befinner jag mig på det nedersta steget på kunskapstrappan. Mina litteratursökningar har visat att det finns begränsade kunskaper om förhållandet mellan kommun och landsting och den sociala ekonomin. Likaså, så är kunskaperna om samverkan eller konflikt mellan organisationer ett fält som kräver ytterliggare forskning (Ahrne, 1994). Med andra ord, så finns det enligt Rosengren & Arvidsons (2002) modell goda skäl för att jag ska välja en explorativ ansats för min studie. Dock underförstått att den i första hand har en förtjänst som en förstudie inför en mera generaliserbar kvantitativ studie. Frågan är om det är detta som är målet med min studie, eller om jag tror att den i sig själv kan generera kunskap som är relevant i ett större perspektiv?

Eneroth (1984) har en annorlunda utgångspunkt för diskussionen kring kvantitativ och kvalitativ metod. Han menar att valet av forskningsmetod speglar forskarens verklighetssyn. Om forskarens utgångspunkt är att "alla företeelser är kvalitativt lika, har samma uppsättning kvaliteter fast i olika mängd" (Ibid) och en del kan ha kvantiteten noll, så blir den kvantitativa metoden en förutsättning. Likaså den logiskt – deduktiva forskningsmodellen, där man prövar observationer av verkligheten mot hypoteser som är härledda från allmängiltiga teorier. Om forskarens utgångspunkt däremot är att varje företeelse är unik och därigenom kvalitativt olika, så blir det naturligt att angripa en forskningsfråga på ett begreppsligt – induktivt sätt (Ibid). Utifrån en kvalitativ metod observerar forskaren verkligheten och skapar sedan sina begrepp om den utifrån dessa data.

Personligen lutar jag mer åt den senare modellen. Kvantitativ forskning kan säga mycket om samband och deras styrka. Dock kräver den att alla forskningsbegrepp går att operationalisera på ett sådant sätt att de omfattar de variabler som jag är intresserad att få svar på. Om inte, så hotas undersökningens validitet. I viss mån skulle min undersökning kunna tjäna som en grund för att utveckla bättre operationaliseringar av studiens huvudbegrepp *samverkan*. Dock, ställer jag mig frågande till om jag skulle lyckas att fånga in de komplicerade processer som styr samverkan mellan organisationer i den grad att studiens resultat skulle bli intressant. I stället väljer jag att se min studie av samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin som ett försök att fånga in så många kvaliteter av detta fenomen som möjligt. Utifrån denna

kunskap kommer jag sedan att försöka sortera fram så många relevanta begrepp och beskrivningar av samverkan som möjligt. Min tro är att jag med detta angreppssätt kommer att bidra i högre grad till förståelsen av samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin, än vad jag skulle ha gjort med ansatsen att förbereda en kvantitativ undersökning.

2.2 Kvalitativa forskningsmetoder

Med utgångspunkten att syftet med undersökningen är att fånga in tillräckligt många kvaliteter om den studerade företeelsen *samverkan*, så krävs det att forskaren konfronterar verkligheten på ett sätt som ger en så stor mängd data som möjligt (Eneroth, 1994). Rosengren & Arvidson (2002) pekar ut tre datainsamlingsmetoder som är relevanta för en explorativ studie och kvalitativ metod: *deltagarstudier, intervjuer och dokumentstudier*. Metoder beskriver i fallande skala närheten till det studerade objektet. Det skulle vara fullt möjligt att använda direkt observation för att studera samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. Genom att närvara vid deras möten skulle jag kunna finna en del av de data som min undersökning behöver. Dock är det i första hand i studier av grupper som lever i marginalen av samhället som metoden brukar användas, speciellt om fenomenet är gömt eller undangömt för resten av samhället (Rosengren & Arvidson, 2002). Utifrån studiens begränsade tidsram är också risken stor att jag bara hade lyckats fånga in en starkt begränsad del av företeelsen. Likaså bedömer jag inte dokumentstudien som en gångbar väg i sammanhanget. Dels därför att relevanta skriftliga källor är för få, dels därför att även om de fanns, så tror jag inte att de skulle ge tillräckliga svar för att nå studiens syfte. Därför väljer jag intervjuer som forskningsmetod för studien.

Starrin & Renck (1996) skiljer mellan kvalitativa och kvantitativa intervjuer utifrån *målsättning, förfarande, intervjuens väsen, intervjuarens roll och kvalitet*. Målet för den kvalitativa intervjun är att försöka hitta egenskaper hos det studerade fenomenet. Intervjun genomförs som icke-standardiserad, där intervjuaren uppgift är att försöka hålla samtalet inom ramarna för den studiens forskningsfrågor. Interaktionen mellan intervjuaren och respondenten gör att intervjuaren bidrar till utfallet av intervjun. Hög kvalitet nås när intervjuaren lyckas få respondenten att hålla sig inom studiens problemområde med så liten styrning som möjligt. För studien har jag valt att genomföra intervjuerna som *öppna riktade intervjuer*. Jag har valt bort den *helt öppna intervjun* eftersom jag har sett en risk att intervjuerna skulle bli för vida och inte ge tillräckligt med information om företeelsen som jag studerar. Den valda intervjumetoden ger mig däremot en större chans att nå detta mål samtidigt som styrningen ändå blir förhållandevis svag. Som stöd för intervjuerna har jag utformat en intervjuguide (Bilaga 1) med några öppna frågor som har till uppgift att få igång intervjun, samt försöka att hålla den inom de ramar som studien handlar om. En kvalitativ intervju är som tidigare nämnts, alltid en gemensam process mellan intervjuare och respondent. Dock menar jag att den valda intervjumetoden tillåter respondenten att styra intervjun i hög grad, vilket bidrar till att motverka en negativ intervjuareffekt. Intervjuerna kommer att bandas för att jag ska kunna fokusera helt på respondenten under intervjun. Därefter kommer jag att transkribera hela intervjuerna för att få ett så rättvisande dataunderlag som möjligt som grund för min analys.

2.3 Litteraturstudier

Den fjärde forskningsmodellen *litteraturstudier* har diskuterats inom kvalitativ forskning. Exempelvis inom den kvalitativa analysmetod som benämns *grounded theory* finns en del forskare som menar att litteraturstudiernas inte ska komma in för än i ett senare skede av analysen (Starrin, 1996). Jag har dock valt att försöka skapa mig en viss förförståelse genom att ta del av skriftliga källor som är relevanta för studiens problemområde. Denna har sedan

legat som grund för min problemformulering, mina avgränsningar och val av teoretiska ramar att analysera undersökningens resultat gentemot.

Studien började med en bred litteratursökning i Malmö Högskolas katalog och databaser, samt Libris utifrån studiens huvudbegrepp *social ekonomi, kommuner, myndigheter, samverkan, "win - win situations" och extern finansiering av projekt inom socialt arbete*. En del av litteraturen har tjänat till att öka min allmänna förståelse av fenomenet. En annan del för att ge mig teoretiska ramar som kan kopplas till detta. Utifrån resultatet av dessa sökningar har sedan ett urval av skriftliga källor valts ut för vidare studier. I sammanhanget har jag arbetat mig bakåt i kedjan med hjälp av litteraturens källförteckningar. Litteratursökningarna har kompletterats med sökningar i elektroniska källor på Internet.

2.3.1 Källkritik

Undersökningens förståelse bygger i första hand på sekundära källor i form av litteratur och artiklar. Enligt min bedömning är detta att föredra framför att jag hade haft egen erfarenhet av problemområdet, eftersom det kunnat störa min opartiskhet i genomförandet av studien. Beträffande undersökningens empiriska del, så bygger den helt på primärdata varför eventuella problem snarare rör frågor som validitet och tolkning än källan i sig själv. I sammanhanget är det viktigt att påpeka att elektroniska källor, som Internet, har granskats extra noga.

2.4 Urval

Undersökningens kvalitativa metod gör att en diskussion kring statistiska urvalsmetoder och representativitet blir irrelevant. I stället ska urvalet ge mig en så heltäckande beskrivning av olika kvaliteter hos den studerade företeelsen som möjligt (Eneroth, 1994). För att få en så stor variation som möjligt, har jag därför gjort ett strategiskt urval som omfattar 5 personer som är verksamma inom Malmö Stad SDF - S: a Innerstaden och organisationer inom den sociala ekonomin som har samverkat med dem under de senaste åren.

2.4.1 Val av intervjupersoner

Utifrån ett strategiskt perspektiv har jag valt ut två tjänstemän i Malmö Stad. Den ena är Emilie Wieslander, utvecklingssekreterare i SDF S: a innerstaden som har operativ erfarenhet av samverkan i projektform med den sociala ekonomin. Den andra är Nidal Al-Mudafar, koordinator för volontär verksamheten på den Sociala Resursförvaltningen. Från den sociala ekonomin har jag valt ut Ronny Hallberg, verksamhetsansvarig för "Nätverket Social Ekonomi i Skåne", då han har lång erfarenhet av samverkan med Malmö Stad. Jag har också valt ut Eva Maria Mörner som är projektledaren i ett ESF finansierat samverkansprojekt mellan SDF S: a Innerstaden och Folkbildningsföreningen för att få in detta perspektiv i studien. Slutligen har jag valt Peter Nilsson controller på FIFH, en handikappidrottsförening som har lång erfarenhet av att samverka med Malmö Stad.

2.5 Analysmetod

Valet av databearbetningsmetod vid kvalitativa studier kräver ett stort engagemang av forskaren. För att citera Rosengren & Arvidson (2002) så måste forskaren vara beredd på "att konfronteras med och engageras i sitt material mycket länge och på flera olika sätt".

2.5.1 Grounded theory

”Grounded theory” modellen är en väg att strukturera denna process (Starrin, 1996). Dock menar Glasser & Strauss (Ibid) att problemformuleringen ska ske under tillämpningen av modellen och inte i inledningen av studien vilket annars är brukligt. Detta för att forskaren ska styras så lite som möjligt av sina egna förutfattade meningar om företeelsen. Modellen passar därför dåligt för min studie, eftersom jag valt att formulera min problemställning i förväg och aktivt sökt förståelse av den studerade företeelsen. Likaså har jag inte några ambitioner att försöka generalisera studiens resultat, vilket är ett av syftena med ”grounded theory” modellen. Dock tilltalas jag av metodens strukturerade modell för databearbetning och kommer att använda delar av denna för att sortera mina intervjuer. Inledningsvis kommer jag att gå igenom de transkriberade intervjuerna och tematisera innehållet. Syftet är att hitta beröringspunkter i materialets *röda trådar* som representerar ämnen och centrala teman i intervjuerna. Utgångspunkten är att identifiera vilka frågor som är viktigast för de intervjuade. När tematiseringen är klar börjar jakten på gemensamma mönster i svaren som likheter, skillnader och paradoxer. Därefter kommer jag att dela in materialet i mindre berättelser och leta efter textdelar som är relevanta utifrån studiens frågeställningar och sortera in dem i relevanta huvudgrupper.

2.6 Etiska överväganden

Jag har använt de fyra forskningsetiska principerna i min studie som är följande:

Informationskravet, där jag som forskare ska informera om studiens syfte och vad som gäller för respondenterna, informera om att deras medverkan sker under frivilliga former och kan avslutas när respondenterna själv vill. Informationsbilagan innehöll denna information tillsammans med en kort presentation av mig själv, min arbetsmetod och studiens tema.

Samtyckeskravet, här ges respondenten och verksamhetschefen tillfälle till att avgöra om de vill delta i studien. Samtyckesbilagan har först blivit prövad av Malmö högskolas etiska råd vid enheten för Hälsa och samhälle. Respondenterna samtyckte även till att jag använde mig av en diktafon under intervjun. *Konfidentialitetskravet*, försäkrar respondenterna om att de kan vara anonyma, dock var det ingen av de tjänstemän inom Malmö Stad och respondenterna inom den sociala ekonomin som önskade detta. Jag kommer att nämna intervjupersonerna med versaler i samband med citaten. *Nyttjandekravet*, innebär att all insamlad data som används i min studie, endast kommer att användas till studiens syfte. Informationen om detta förmedlades vid intervjutillfället (Vetenskapsrådet, 2007).

2.7 Undersökningens tillvägagångssätt

Innan mina intervjuer kom till stånd inhämtade jag tillstånd från verksamhetschefen på förvaltningen för att kunna få min studie prövad i den etiska nämnden vid Malmö högskola, enheten för Hälsa och Samhälle. Därefter tog jag telefonkontakt med mina 5 respondenter och fick samtyckesbilagan via e-post. När jag fick beslutet på att min studie var godkänd, bokade jag tid för intervju med mina respondenter. Intervjuerna genomfördes på plats hos respondenterna. Alla intervjuerna spelades in med hjälp av en digital diktafon och respondenterna gav sitt samtycke till inspelningen, varefter jag informerade om att intervjun kommer att raderas efter transkriberingen. Därefter informerade jag om rätten till att vara anonym, dock önskade mina respondenter att vara offentliga. Jag presenterade mig själv och intervjuens innehåll, information om studiens syfte hade de fått via e-post tidigare. Intervjuerna varade mellan 35 till 60 minuter. Efter varje intervjutillfälle transkriberades intervjun och skrevs ut i fulltext.

2.8 Validitet och reliabilitet

Enligt Rosengren & Arvidson (2002) uppnås validitet, giltighet, då man mäter det som man har avsett att mäta, att det empiriska och teoretiska begreppet överensstämmer och genom frånvaron av systematiska mätfel (Ibid). Enligt Svensson (1996) finns det två inriktningar när det gäller vilka begrepp som ska användas i kvalitativa studier. En del förespråkar en användning av validitetsbegreppet medan andra tycker att man ska använda relevanta begrepp, som till exempel trovärdighet, förståelse och autenticitet. Svensson (1996) hänvisar till Kvale och Philips som anser att validitet är ett legitimt begrepp i kvalitativ forskning. De hävdar dock att den kvalitativa forskningen ska ha egna tillvägagångssätt när det gäller att undersöka validitet. Svensson (1996) framhåller validitetsbegreppet, eftersom begreppets innebörd är allmänt känt och kan genom anpassning användas i kvalitativ forskning. Svensson (1996) refererar till Kvale som delar in begreppet i två delar, i kommunikativ validitet där forskningen får feedback från informanterna och i pragmatisk validitet, där läsaren övertygas om att studien är trovärdig och användbar (Ibid). Inom kvalitativ undersökning får validitetsbegreppet en bredare innebörd. Denna anpassning gör det möjligt att använda validitetsbegreppet även inom denna forskningsmetod.

När det gäller validitetsbegreppet inom kvantitativ forskning innebär det en försäkring om att forskaren faktiskt mäter det han eller hon avser att mäta. Bara med en hög validitet kan en undersökning anses ha uppnått ett giltigt resultat. Detta kräver även att mätinstrument och undersökningsupplägg är ändamålsenliga (Svensson, 1996).

Begreppet reliabilitet är främst gångbart inom kvantitativ forskning, men har även en viss relevans då det kommer till kvalitativ forskning. Inom kvantitativ forskning innebär en hög reliabilitet att det är möjligt för en annan forskare att genomföra samma undersökning och komma fram till samma svar. Detta eftersom man inom denna forskningsmetod mäter ett mer eller mindre konstant objekt (Svensson, 1996). Inom den kvalitativa metoden existerar inte något konstant objekt. Respondentens svar kan variera beroende på humör och sammanhang. Därför måste reliabilitet inom kvalitativ forskning ses i sin kontext och bedömas utifrån den sociala situation i vilken intervjun genomfördes (Ibid). Reliabiliteten kan påverkas av slumpmässiga egenskaper hos mätinstrumentet, den som utför mätningen, i omgivningen eller hos det mätta objektet (Rosengren & Arvidson, 2002). Det är svårt att hitta balansen mellan att åstadkomma ett öppet intervjuklimat och att inte styra respondenterna.

Enligt Svensson (1996) så är reliabilitet underordnad validitet i kvalitativa studier. Om validiteten är hög, så är också reliabiliteten det. Eftersom reliabiliteten måste bedömas utifrån den sitt givna sammanhang, så närmar den sig validiteten i den kvalitativa studien. Eftersom jag delar synsättet att validitet är ett relevant begrepp även i kvalitativa studier (Ibid) så kommer jag, enligt Kvales terminologi, att ta hänsyn både till den kommunikativa som den pragmatiska aspekten av validitet i min studie.

3. TEORETISK REFERENS RAM

Kapitlet presenterar den litteraturstudie som ligger till grund för förståelsen av det problem som den empiriska undersökningen ska söka svar på. I kapitlet läggs ett interorganisationsteoretiskt perspektiv på förhållandet mellan kommun och socialekonomi. Likaså beskrivs förhållandet mellan dessa utifrån ett koopteringsperspektiv, där faktorer som professionalisering och socialt kapital vägs in. Slutligen flyttas perspektivet från förhållandet mellan organisationerna till syftet med samverkan genom en presentation av ett egenmaktsperspektiv på problemet.

Att fånga de bakomliggande egenskaperna hos samverkan mellan offentliga myndigheter och social ekonomin är inte helt enkelt. Det urval av teorier och andra teoretiska ansatser som jag valt ut för förståelse av begreppet samverkan, är i hög grad präglad av de värderingar som manifesterar min bild av verkligheten. Att försöka beskriva dessa värderingar är svårt, eftersom de är produkten av ett antal faktorer som t.ex. erfarenhet och utbildning. Säkert är däremot att mitt val av teori och min tolkning av den empiri är filtrerat genom de kognitiva raster som denna process genererar.

3.1 Teoretisk utgångspunkt

För att beskriva förhållandet mellan kommunen och den sociala ekonomin kan man anlägga en mängd perspektiv. Ett sätt är att anlägga ett lingvistiskt perspektiv och försöka beskriva relationen utifrån det språkbruk och de symboler som präglar samverkan mellan dem. Ett annat sätt är att anlägga ett kognitivt perspektiv och söka förklaringarna i samverkansaktörernas bild av verkligheten. En tredje väg som jag väljer att gå är att anlägga ett organisationsteoretiskt perspektiv. Organisationsteorin är fler disciplinell och har utvecklats inom bl.a. statsvetenskap, sociologi och företagsekonomi. Samverkan mellan organisationer var länge ett utforskat fält inom organisationsteorin. Fram till 1950-talet fokuserade forskningen framförallt på förhållandena inom den enskilda organisationen. I de teorier, exempelvis strukturfunktionalistisk organisationsteori, som tog hänsyn till omvärlden fokuserade i första hand på tekniker som hjälpte organisationen att skapa en säker relation till de sociala krafterna i omvärlden. Detta i syfte att kunna säkra organisationens överlevnad.

Synsättet förändrades i och med att ett systemteoretiskt perspektiv växte fram, en modell som såg organisationen som en del i ett öppet system där alla delarna var beroende av varandra. I denna omvärld försöker organisationen anpassa till omgivningens krav genom att balansera olika intresser. En av dessa systemteoretiska ansatser benämns ”Contingency theory”. Den grundläggande frågan som teorin ställer är vilken typ av organisation som krävs för att hantera de krav som omvärlden ställer i en viss situation (Björk, 2003). En annan utgångspunkt är att den alltid försöker anpassa sig till sin omgivning. Därtill finns även ett ömsesidigt beroende mellan delarna inom en organisation, samt att de är flexibla och kan anpassa sig efter nya krav. Likaså att en organisation delas upp i mindre delar när den växer, vilka måste integreras för att säkra dess överlevnad.

Det interorganisatoriska synsättet har vuxit fram ur ”Contingency theory”. Teorin bygger på antagandet om att det är relationerna till andra organisationer som definierar en organisations omvärld. Dessa relationer beskrivs utifrån perspektiven: utbyte, beroende och delning av resurser (Ibid).

3.1.1 Avgränsningar

Studien avgränsas till att i första hand lägga ett organisationsteoretiskt perspektiv på samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin. Likaså avgränsas detta till att omfatta interorganisatorisk teori. Därtill kooptering vilket är en av de tekniker som en organisation kan använda för att skapa säkra relationer till sin omvärld enligt den strukturfunktionalistiska teorin. Jag väljer denna med bakgrund av att frågan om kooptering har återaktualiserats i förhållandet mellan myndigheter och den sociala ekonomin (Meeuwisse & Sunesson, 1998). Därefter vänder jag perspektivet och utgår i fråga om syftet med samverkan är att stärka brukarnas egenmakt. Jag kommer därför att föra in "empowerment" teorin i den teoretiska diskussionen.

3.2 Samverkan – ett interorganisationsteoretiskt perspektiv

Interorganisationsteorin utgår från antagandet att organisationens omvärld definieras av de relationer som den har till andra organisationer. Centrala begrepp för teorin är utbyte, beroende och delning av resurser (Björk, 2003). Levine & White (Ibid) lyfter fram utbytet mellan organisationerna som grundläggande element för att studera hur relationerna utvecklats. Utbyte mellan organisationer definieras i detta sammanhang som "en frivillig aktivitet mellan två organisationer som har konsekvenser, faktiska eller förväntade, för realiseringen av deras respektive mål". Cook (Ibid) menar att utbytet syftar till att det utvecklas gemensamma fördelar för de samverkande parterna. Hall et al. (Ibid) pekar på att utbytet av resurser inte alltid är frivilligt utan sker ibland på grund av tvång eller genom formella överenskommelser. Utifrån studiens syfte är det därför relevant att fråga sig på vilka grunder som utbytesrelationen mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin har. Är den ett resultat av att organisationerna har sett en möjlighet att utveckla en win - win situation för dem eller finns det andra förklaringar?

Grundläggande för att förstå drivkrafterna bakom utbytet, är att den enskilda organisationen sällan har tillräckligt med resurser för att kunna nå sina mål på egen hand. Levine & White (Björk, 2003) identifierar tre faktorer som organisationen måste förhålla sig till i sin strävan att nå sina mål. Den första är tillgången till klienter, vilken kan diskuteras utifrån flera perspektiv. Utifrån studiens syfte blir det därför intressant att studera klientförhållandet mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. Är exempelvis kommunen beroende av aktörerna inom den sociala ekonomin för att kunna nå klienter som har ett komplicerat förhållande till myndigheter och myndighetspersoner? Är den sociala ekonomin beroende av kommunens klienter för att driva sina projekt? Den andra är tillgången till ekonomiska resurser, utrustning och specialist kunskaper. Frågan är hur den sociala ekonomins begränsade ekonomiska resurser påverkar utbytesrelationen med Malmö Stad. Likaså hur denna påverkas av medfinansieringskrav i externt delfinansierade projekt. Resursbristen leder därför till att organisationerna försöker begränsa sin verksamhet och välja de alternativ som mest bidrar till att de ska nå sina övergripande mål. Trots denna fokusering till vissa tjänster eller produkter, så är det få organisationer som har tillräckligt med resurser för att klara sig på egen hand. Alternativet blir därför att försöka hitta samarbetspartners för att öka tillgången till önskade faktorer och därigenom öka möjligheterna att nå de organisatoriska målen (Ibid).

Ömsesidigt beroende är också ett grundläggande antagande för interorganisationsteorin. Hur starkt detta beroende är, beror på vilka mål som organisationen har och hur den väljer att använda sina resurser. Likaså i vilken grad organisationen har resurser i form av faktorer som ligger utanför deras egen verksamhet, samt om det råder konsensus med andra jämförbara organisationer (Björk, 2003). Cook lyfter även in maktperspektivet i den interorganisatoriska modellen. För att förstå hur samverkan mellan organisationer utvecklas, så måste man utgå

från deras resursberoende. Kan en organisation hitta alternativa resurskällor utanför det aktuella utbytesnätverket, så har de en starkare ställning i förhandlingen om resursutbyte mellan organisationerna i nätverket. Likaså är det sannolikt att det är den organisation som är mest resursberoende som kommer att initiera utbytesrelationen. Den asymmetriska maktfördelningen mellan organisationerna, kommer att leda till att den dominerande organisationen kommer att utnyttja sin maktposition, för att öka den svagare organisationens beroende av den. Paradoxalt nog kommer detta i sin tur att leda till att maktförhållandet mellan dem på sikt jämnas ut, då utnyttjandet medför att den starkare organisationen över tiden blir allt mer beroende av utbytesrelationen. Frågan är därför hur stor asymmetri som det finns i utbytesrelationen mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin.

För att samverka i utbytesrelationerna mellan organisationerna ska fungera så optimalt som möjligt, krävs det någon form av koordinering av den. För att skapa en plattform för denna process, så bildas det oftast någon form av koordineringsorgan, vilket brukar beskrivas som en ”formell organisation vars huvudsakliga uppgift är att styra beteendet mellan två eller flera organisationer” (Björk, 2003). Exempel på koordineringsorgan är de styrgrupper som brukar bildas i anslutning till EU finansierade projekt. I vissa fall kan även den externa finansiären diktera villkoren för koordineringsorganen, vilket skedde inom Equal programmet (ESF, 2000), där utvecklingspartnerskap var ett formkrav. Eftersom organisationerna inom ett koordineringsorgan fortfarande är självständiga, så bygger samverkan på att det finns gemensamma mål som man tror främjas genom samverkan.

3.3 Kooptering – ett försök att bemästra en osäker omvärld

Som tidigare konstaterats har strukturella problem och ideologiska förändringar gjort att välfärdsstaten har tappat fotfästet under de senaste decennierna. För att svara upp till de nya krav som ställs, har man öppnat upp allt mer för samverkan med både privata och frivilliga aktörer inom socialt arbete. Många gånger är dessa aktörer de samma som dem som artikulerar nya krav för olika brukargrupper. En teknik som kommuner/landsting använder för att bemästra denna situation, är att dela med sig av ansvaret för ett socialt problem till de aktörer som agerar som deras språkrör, genom att *koptera* in dem i verksamheten för målgruppen (Meeuwisse & Sunesson, 1998).

Begreppet kooptering har sin bakgrund i den strukturfunktionalistiska organisationsteorin, vilken utgår ifrån att en organisation handlar förhållande till sina behov. Ett sådant behov är att försöka skapa en säker relation till den sociala krafterna i organisationens omvärld. För att skapa denna säkerhet använder organisationen olika tekniker. Kooptering är enligt Selznick (1949) en sådan teknik och beskriver den som ”en process för att absorbera nya element till ledarskaps- och beslutsstrukturer i en organisation i syfte att motverka hot till dennas stabilitet eller existens” (Selznick, 1949). Utgångspunkten för kooptering är att makthavaren, i det här fallet Malmö Stad, upplever att de befinner sig i en situation där deras legitimitet ifrågasätts av det omgivande samhället. Den bristande legitimiteten kan vara reell eller upplevd. I denna situation kan Malmö Stad välja att koptera in delar av den sociala ekonomin för att stärka sin legitimitet gentemot samhället och den aktuella brukargruppen. Det är därför relevant att fråga sig i vilken grad den sociala ekonomin artikulerar brukarnas behov och krav i samverkansrelationen med kommunen? Likaså hur Malmö Stad har svarat på kraven omvärlden. Har de försökt lägga över en del av ansvaret på den sociala ekonomin, och i så fall har detta medfört en faktisk överföring av makt och resurser till dem? Koopteringen kan vara både formell och informell. Enligt Selznick (1949) så tillgriper en organisation formell kooptering när den är i behov av att öka sin legitimitet i allmänhetens ögon, likaså brukar den vara formaliserad. I förhållandet mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin skulle detta innebära att Malmö Stad delade med sig av sin makt, genom att välja in en representant från

den sociala ekonomin i exempelvis en socialnämnd. Sannolikheten för denna form av kooperering är liten. I stället har kommunen en möjlighet att dela med sig av ansvaret för målgruppen, genom informell kooperering av den sociala ekonomin. Informell kooperering kan beskrivas som en process där en organisation försöker anpassa sig till de omgivande krafter som de upplever kan hota deras auktoritet inom ett visst område. Till skillnad från formell kooperering som i första hand innebär maktindelning genom symbolhandlingar, så innebär den informella koopereringen ibland att faktisk makt och resurser överförs till de kooperade organisationerna.

Den avgörande frågan utifrån kooperingsperspektivet är därför om det sker någon faktisk övergång av makt och resurser från kommunen till den sociala ekonomin? Alternativt om koopereringen i första hand syftar till att öka Malmö Stads legitimitet och goodwill inom det aktuella problemområdet, genom att dela ansvaret men inte resurserna med den sociala ekonomin, samtidigt som de kan dra nytta av deras expertis och legitimitet bland målgrupperna för samverkan? Likaså vilka drivkrafter som den sociala ekonomin har för att låta Malmö Stad kooperera dem? Bidrar koopereringen till att stärka deras samverkan med Malmö Stad och därigenom öka deras inflytande och möjligheter att arbeta för deras målgrupper/medlemmars bästa? Om inte, vilka andra drivkrafter kan ligga bakom viljan att bli kooperad? Meeuwisse & Sunesson (1998) lyfter fram sambandet mellan kooperering och den ökade professionaliseringen i den sociala ekonomin. Genom att samhället i allt högre grad lyft fram frivilligsektorn som välfärdsproducent under de senaste decennierna, har kraven på att de ska tillskansa sig tillräcklig expertis inom sina verksamhetsområden ökat. Likaså har kontraktskulturen mellan offentliga myndigheter och sociala ekonomin bidragit till en ökad professionalisering (Olsson, 1998). Att ta uppdrag eller driva externt finansierade projekt kräver idag professionell kompetens, inte minst inom ekonomi och administration.

Ökad professionalisering inom den sociala ekonomin, innebär att skillnaderna mellan de som arbetar med socialt arbete i kommunen och de som arbetar med deras klienter inom ramarna för verksamhet inom den sociala ekonomin har blivit mindre. Gemensam utbildning, likvärdig socioekonomisk bakgrund m.m. öppnar upp för möjligheten för att de professionella i kommun och social ekonomi utvecklar ett gemensamt socialt kapital. Putnam (Rosenmeier, 2004) menar att det sociala kapitalet som uppstår mellan individer med liknade socioekonomisk eller sociodemografiska bakgrund, ofta är starkt sammanbindande och bidrar till skapa starka bindningar mellan människor, ger individen socialt stöd och stärker samhörigheten i gruppen. Frågan är i vilken grad denna process bidrar till koopereringen mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin? Utvecklas en gemensam bas mellan organisationerna, och i så fall medverkar professionaliseringen till att faktisk makt och resurser förs över till den sociala ekonomin?

3.4 Egenmakt

Ett sätt att närma sig förståelsen av ett begrepps väsen är att försöka identifiera väsentliga egenskaper hos det. Beträffande studiens huvudbegrepp *samverkan*, så är en sådan egenskap syftet med samverkan. Relevant blir då att fråga sig vilket syfte som exempelvis kommunen ser med samverkan med den sociala ekonomin? Och vad de sistnämnda kan erbjuda som inte kommunen själva klarar av att nå? Om man utgår från överenskommelse mellan regeringen, de idéburna organisationerna inom socialt arbete och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), så lyfter regeringen fram organisationernas bidrag till att främja demokrati och social välfärd. Likaså, att de bidrar till att stärka människors egenmakt. Utifrån denna bakgrund blir egenmaktsperspektivet intressant att studera i jakten på att ringa in grunderna för samverkan.

Med begreppet egenmakt eller empowerment, menas en teoretisk ansats som har sin utgångspunkt i att stärka individen makt över de handlingar och beslut som möter henne i interaktionen med det omgivande samhället (Payne, 2002). Utgångspunkten är att stärka grupper som blivit marginaliserade som en följd av de senaste decenniernas ekonomiska och politiska utveckling. Dock har begreppet empowerment även blivit synonymt med en politisk strategi med inriktningen att lägga över en allt större del av ansvaret på individen i syfte att minska de offentliga kostnaderna (Ibid). Utifrån studiens utgångspunkt blir det därför intressant att se om kommunens samverkan med den sociala ekonomin utifrån egenmaktsperspektivet handlar om att stärka deltagarnas reella självständighet eller om den är ett uttryck för att dölja förtryckande strukturer inom ramarna för kommunens sociala arbete (Svärd & Starrin, 2006).

Begreppet har adapterats inom socialt arbete, där teorier utvecklats för att beskriva hur individer får kollektiv kontroll över sina liv, och hur metoder utvecklats för att stärka marginaliserade samhällsgrupper att ta kontroll och makt över sina liv (Svärd & Starrin, 2006). Rees lyfter fram empowerment som en väg till ökad politisk- och social rättvisa. Detta genom en process där ömsesidigt stöd och kollektivt lärande bit för bit leder till att man når de övergripande målen (Payne, 2002). Rees visar också på en modell för hur empowerment kan få ett större politiskt inflytande inom socialt arbete. Grunden är individernas livshistorier, vilka ligger till grund för analys och förståelse av nuet. Makt ses både som positiv och negativ, utifrån effekterna av den för individerna. Politisk förståelse krävs för att identifiera framgångsmöjligheter och hinder utifrån ett maktperspektiv. Likaså är processen beroende på de färdigheter som individerna tillskansar sig. Därtill att det utvecklas ett symbiotiskt förhållande mellan policy- och praxis nivåerna (Ibid). Utifrån studiens perspektiv blir det därför intressant att se hur aktörerna förhåller sig till individernas livshistorier. Ligger dessa till grund för arbetet med att stärka projektdeltagarnas inflytande över sina egna liv, eller har dessa fått ge till vika för andras beskrivning av verkligheten?

Inom teoribildningen kring empowerment, har det också vuxit fram en modell som tar sikte på att de marginaliserade grupper som empowerment synsättet har sikte på att stärka, ibland är i behov av företrädare för att hävda sin rätt. Utifrån detta perspektiv bedöms förhållandet mellan de marginaliserade individerna och samhällsstrukturerna vara så asymmetriskt, att det krävs en tredje part för att bevaka deras intressen (Svärd & Starrin, 2006). I denna roll lyfts ofta den sociala ekonomin in. I överenskommelsen pekar regeringen tydligt ut de idéburna organisationernas självständighet och oberoende roll som röstbärare, både mot offentlig sektor och privat näringsliv. Likaså, deras betydelse för individernas kraft att påverka samhället och ta kontroll över sina liv (Regeringen, 2008). Med denna utgångspunkt blir det relevant för studien att försöka finna svar på frågan om hur den sociala ekonomin lyckas leva upp till sin roll som företrädare för marginaliserade grupper. Inte minst i förhållande till den allt mer omfattande och formaliserade samverkan som sker med kommuner och landsting. Detta inte minst eftersom egenmaktsperspektivet har blivit ett viktigt krav på de samverkansprojekt som delfinansieras genom Europeiska Socialfonden ¹.

¹ http://ec.europa.eu/employment_social/equal/data/document/0802-diversity-belfastrep.pdf

4. RESULTATREDOVISNING

Kapitlet inleds med en återkoppling till den valda datastruktureringsmetoden. Därefter beskrivs de huvudteman som vuxit fram ur intervjuerna. Slutligen lämnas en beskrivning av resultatredovisningens struktur.

För att strukturera den stora mängd rådata som intervjuerna gett mig, har jag använt en metod som liknar ”grounded theory” datastruktureringsmetod. Det praktiska tillvägagångssättet beskrevs i metodkapitlets avsnitt 3.5.1. Metoden anknyter även till Kvaales (1997) beskrivning av *meningskoncentration* som metod för kvalitativa analyser. Utifrån genomgången av intervjuerna har jag formulerat fem huvudteman som bedöms som representativa för materialet och studiens syfte och problemformuleringar:

Omvärldsfaktorer

Under detta tema beskrivs hur den omgivande politiska kontexten påverkar samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin.

Förhållandet mellan organisationerna

Under detta tema beskrivs olika faktorer som påverkar samspelet mellan de samverkande organisationerna.

Grundläggande syn på samverkan

Under detta tema beskrivs de intervjuades bild av begreppet samverkan.

Brukarperspektiv

Under detta tema beskrivs hur samverkan bidrar till att stärka deltagarnas ställning i samhället.

Extern finansiering

Under detta tema beskriv hur extern projektfinsiering påverkar samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin.

För att göra materialet överskådligt för läsaren har jag delat upp varje huvudtema i ett antal delar. Dessa presenteras genom att jag gör en sammanfattning av respondenternas syn på problemområdet, samt ett urval av citat som är kopplade till sammanfattningen.

Intervjuerna har genomförts med Emilie Wieslander (W), utvecklingssekreterare i SDF S: a innerstaden, Nidal Al-Mudafar (A-M) koordinator för volontär verksamheten på den Sociala Resursförvaltningen, Ronny Hallberg (H), verksamhetsansvarig för ”Nätverket Social Ekonomi i Skåne”, Eva Maria Mörner (M) projektledare i ett ESF finansierat samverkansprojekt mellan SDF S: a Innerstaden och Folkbildningsföreningen och Peter Nilsson (N) controller på Föreningen Idrott För Handikappade FIFH.

4.1 Omvärldsfaktorer

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) lyfts fram som en viktig aktör i arbetet med att knyta Malmö Stad och den sociala ekonomin närmare varandra. En av deras insatser är att försöka få enskilda kommuner att sluta lokala överenskommelser med idéburna organisationer som arbetar med socialt arbete. En annan är att de har tagit initiativet till ett nätverk som riktar

sig till tjänstemän och politiker i kommunerna som är intresserade av att utveckla samverkan med det civila samhället. För tillfället är två frågor ute på remiss i Malmö Stad – den första avser en avsiktsförklaring för samarbetet med det civila samhället, den andra gäller riktlinjer för hur denna samverkan ska ske. Frågan är inte ännu avgjord varför någon politisk förankring för att utveckla samverkan saknas i dagsläget.

”Nu har SKL mejlat till Malmö kommun, så vi avvaktar svar på hur politikerna kan ställa sig till den här frågan” (A-M)

”Jag tror att det är lite för tidigt för Malmö för en lokal överenskommelse, politiken måste någonstans vara tydlig” (A-M)

”Det är ett tufft uppdrag, någonting som man antingen tror på eller inte. Det krävs naturligtvis en kraft från kommunalråd eller politikerna att driva fram frågan” (A-M).

”Det finns inte denna tydlighet i Malmö, men den kan komma, den är inte synlig för mig som kommunaltjänsteman idag” (A-M)

Överlag så finns det fortfarande en skepsis till ökad samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. Å ena sidan så oroar sig personal och fackliga organisationer för att gränsdragningen mellan professionellas och de frivilligas del av verksamheten ska bli för otydlig. Å andra sidan är frivillig sektorn också skeptisk till att kommunen går in på deras revir.

”I början var alla negativa och skeptiska till uppdraget” (A-M)

”Även idag är personalen inom vård och omsorg oroliga över att folk kommer att glida in i en annan situation - här finns de frivilliga och här finns de professionella som driver verksamhet samtidigt och då tappar vi gränsdragningen mellan det som görs av professionen och det som görs av frivilliga krafter” (A-M)

”Den andra var från de frivilliga organisationerna; nu kommer kommunen att konkurrera med oss på något sätt och de frivilliga insatserna är ju våra, varför ska kommunen lägga sig i” (A-M)

Dock har en del av respondenterna en annorlunda bild.

”Det är inte jättesvårt i Malmö Stad, men det stämmer inte alltid för Malmö Stad är ganska stort. I vissa stadsdelar så är det betydligt sämre kultur än i andra, och i vissa förvaltningar är det sämre kultur än i andra. Men generellt sätt, så tror jag att det är relativt lätt att nå makthavare, tjänstemän och politiker i Malmö Stad” (H)

Utvecklingen av samverkan är inte högprioriterat och beror till stor del på att enskilda tjänstemän och politiker engagerar sig i frågorna. Därför har de idéburna organisationerna ett stort ansvar för att driva på i riktning mot att lokala överenskommelser om samverkan sluts mellan dem och Malmö Stad.

”Det tar tid och jag tror att det i alla förvaltningar bygger mycket på enskilda kommunala tjänstemän. Det är ingen stor fråga, utan snarare en policyfråga” (A-M)

”Därför vill vi lyfta frågan om ökad samverkan tillsammans med de idéburna organisationerna som brinner för den här frågan. Likaså med de politikerna som tar på sig uppdraget. De idéburna organisationerna måste ta på sig frågan och driva den vidare” (A-M).

”Det är säkert många tjänstemän som kan känna sig hotade för att man ser att det man varit ansvarig för de senaste 20 till 30 åren tappat mark... Man är kanske orolig för sin egen anställning. Man kan vara orolig för

kvaliteten om det nu gäller äldreomsorgen eller barnomsorgen m.m. Där har man inte den insynen från det offentliga och det är många som känner en oro inför detta, istället för att kunna slappna av för det är ett stort engagemang” (H)

Ansvaret för det ekonomiska stödet till organisationerna har varit splittrat på ett antal förvaltningar. Exempelvis har bidrag till missbruksfrågor hanterats av SDF S: a Innerstaden medan SDF i Fosie har svarat för kvinnofridsfrågor. Resultatet blev att flera förvaltningar har handlagt ärenden med anknytning till samma organisationer, vilket lett till dubbelarbete och att översikten blivit begränsad. För att lösa problemet har Malmö Stad startat den ”Sociala resursförvaltningen” och flyttat över besluten av den här typen av bidrag till dem. Dock kvarstår fortfarande en del av problemet, då flera förvaltningar även fortsättningsvis kan ge bidrag till en och samma organisation.

”När det gäller den typen av sociala projekt och insatser, så finns det ofta en risk att någon hamnar mellan stolarna när det gäller t. ex kontakter med kulturförvaltningen och fritidsförvaltning. Det är fritidsförvaltningen som har hand om de flesta föreningar bland annat föreningsbidrag” (W)

”Det är olika instanser också idrott, arbetsmarknad eller utbildning, så det är lite olika där” (N)

4.2 Förhållandet mellan organisationerna

Den samlade bilden är att både kommunen och den sociala ekonomin tycker att samverkan mellan dem i huvudsak har fungerat bra. Speciellt gäller detta projekt i samverkan med SDF S:a innerstaden.

”Helt klart övervägande positiv men man måste se det på sikt och inte ha så bråttom. Måste vara medveten om att det kanske inte alltid blir som man tänker” (W)

”Bara positiva, vilket beror säkert på en stark vision och politiskt förankrad och gestaltad sådan” (M)

”Jag får nog säga att det positiva överväger för mig, men det tror jag väldigt mycket beror på vilka nätverk, var man befinner sig i organisationsstrukturerna. Det positiva kan vara för att jag befinner mig sådana organisationer som har inflytande, dvs. trösklarna mot makten är inte så höga, utan hyfsat nära emellanåt till makten” (H)

”Hade vi inte haft samverkan med Malmö Stad, så hade vi aldrig blivit någonting” (H)

”Positiva, får jag säga. De vi arbetar med är arbetsmarknaden och integration, sen Fritidsförvaltningen” (N)

”Malmö Stad är en viktig part, eftersom det är i Malmö vi verkar och vi har varit igång nu i ett antal års tid och kommit en bit på vägen, men vi har lång väg kvar” (N)

Däremot finns det tecken som tyder på en viss begreppsförvirring i förhållandet mellan kommunen och den sociala ekonomin.

”Begreppet social ekonomi använder vi inte i kommunen i Malmö, vi säger idéburna organisationer. Eftersom det är idéerna som är drivkraften. Jag tror att begreppet idéburna används mer och mer” (A-M)

”Jag skulle vilja ett längre samtal om vad vi menar med social ekonomi” (M)

De kommunala representanterna är tydliga med att det är fortfarande samhället som har huvudansvaret för välfärdsproduktionen. Den sociala ekonomins uppgift blir därför i första

hand att vara ett komplement som täcker behov som inte kan tillfredställas genom kommunala välfärden.

"Där kanske vi inte alltid kan bidra – vi gör vårt jobb utifrån de resurser som finns. Sen kan den sociala ekonomin komma in och ge det extra som ger väldigt mycket mervärde för individen" (W)

"Jag tycker att det är viktigt att påpeka att det här är ett komplement till den kommunala välfärden" (A-M)

Dock är de kommunala tjänstemännen tydliga med att samhällsutvecklingen har medfört att förutsättningarna för välfärdsproduktionen har ändrats. Likaså att den sociala ekonomin har fått en större roll som utförare av socialt arbete och är viktiga för utvecklingen av välfärden.

"Föreningar tillmätes större betydelse och deras roll erkänns i välfärdsfrågor. Välfärdsutvecklingen kan inte bara ske, utan kommunen måste kunna arbeta mer med det som finns utanför ramarna" (A-M)

"Det finns en insikt i S: a Innerstaden om att stadsdelen framför allt den offentliga sektorn inte är den enda spelaren på planen med att förse det här med välfärd, vi har inte monopol på det" (W)

Generellt sett har denna syn saknats i förhållandet mellan kommunen och den sociala ekonomin i ett historiskt perspektiv. I stället har kommunen definierat utvecklingsbehovet och sett organisationerna som redskap för att uppfylla dessa behov hos klienterna. Kommunen har haft svårt att definiera mervärdet av att samverka med den sociala ekonomin.

"Vi i kommunen lämnar bidrag till erfarenhet, så får ni syssla med det och det. Och då får ni vara underleverantörer. Det är vi som formulerat uppdragen och det är vi som driver all verksamhet med finansierings medel. Skattebetalarna har redan gjort sitt val och kommunen har ansvar för skattepengarna" (A-M)

"Man pratar om investeringar i näringslivet. Det gör vi när vi samverkar är en investering. Men man säger att man ger ett bidrag till föreningslivet. Där kommer den ekonomiska delen in, men vi måste också se den som en investering i socialt kapital" (A-M)

"Vissa har väldigt svårt för dom tycker att de ska lösa problemen och det krävs lite erfarenhet och förtroende mellan civilsamhället eller organisationerna för att man ska kunna bygga den här samverkan" (H)

"Det sämsta är då när stadsdelen, liksom ser ett problem och sen tycker de att man ska använda organisationer för att lösa sina egna problem. De ser inte om det gynnar organisationernas egna målsättningar och då blir organisationen bara ett instrument, ett verktyg för dem" (H)

Representanterna för den sociala ekonomin menar dock att kvaliteten i samverkan har blivit mycket bättre med tiden.

"S: a Innerstaden startade med hjälp av storstadspengar egna föreningar, istället för att gå ut och vända sig till föreningslivet eller civilsamhället. De frågade inte vad vi kunde hjälpa dem med, utan försökte starta egna saker" (H)

"Det är en skillnad i förhållningssätt alltså. Man har lärt sig under de här 10 åren" (H)

”Jag tror att det handlar om vilken kultur stadsdelarna har. Vilka människor det finns där och vilken syn de har” (H)

”Jämfört med andra aktörer på marknaden t. ex. FK och AF framför allt de här två och ibland Region Skåne så är Malmö Stad klart mycket bättre att samverka med. Vi får en mycket större förståelse och kunskap från Malmö Stad om man tar det övergripande, de är väl förtrodda med vår verksamhet” (N)

”Detta tar tid och det krävs en vilja från det offentliga att gå den vägen – annars är det väldigt svårt. Jag tror att många stadsdelar har inte alls kommit så långt som S: a Innerstaden” (H)

Som en motkraft till detta synsätt lyfter den sociala ekonomin fram sin självständighet, och sitt oberoende av kommunen.

”Vi ska inte bara titta om kommunens gunst, alltså se kommunen som välgörare. De måste förstå villkoren för samverkan med den sociala ekonomin. På något sätt måste vi också få möjlighet att klara det ekonomiska uppdraget” (M)

”Jo, om vi tar den stadsdelen vi sitter i just nu, så tycker jag att de är en av de bättre stadsdelarna - Öppenhet och samverkan med det omgivande samhället och civilsamhället på något sätt. Om du frågat mig för 10 år sedan, så hade jag sagt att detta är den sämsta jäkla stadsdelen” (H)

”Detta sker när det offentliga inte förstår att vi är organisationer. De kan inte bestämma över oss. Det måste finnas en ordning för vi är ju självbestämmande. Vi har styrelser och andra som fattar dessa besluten och det är inte det offentliga som gör detta” (H)

”Sen kan det vara att vi får pengar från det offentliga på olika sätt men det betyder fortfarande inte att de styr vår verksamhet. Vi kan bära huvudet högt i alla lägen och vi har kommit så pass långt att vi hittar andra externa resurser vi får nästan ingenting från Malmö Stad, utan vi hittar snarare samverkansprojekt där båda liksom gynnas” (H)

”För att man ska nå dithän krävs att man förstår vilka roller man har att spela, vilka möjligheter man har, så måste man hitta fram till dialog. Man måste förstå varandra och prata med varandra” (H)

”Å andra sidan kan vi säga att vi är inte beroende av det heller för då hittar vi andra vägar till projekt som vi vill utveckla” (H)

Men även om den sociala ekonomin lyfter fram sin självständiga ställning så finns det en asymmetri inbyggd i relationen mellan dem och kommunen.

”Någonstans finns oftast ett beroendeförhållande mellan oss, de ideella organisationerna och de offentliga institutionerna. Det innebär att det ibland kan bli skevt i maktförhållandet. De har naturligtvis ekonomiska resurser på ett annat sätt än vad vi har. Pengar är ett styrmedel och man kan ändra politiska beslut, de kan fatta nya beslut och det kan förändra förutsättningarna organisationerna” (H)

”Ska man göra någonting tillsammans, så är det oftast att de ekonomiska resurserna finns i det offentliga och vi skulle kunna vara utövare. Väljer de offentliga att hitta en annan modell eller hitta någon annan, tja då faller samarbetet och då är det inte jämbördiga villkor. Det ligger liksom i sakens natur på något sätt tycker jag” (H)

”Vi kommer med en projektidé... och de stöder våra ansökningar och tror på det vi gör. Så relationen är väl ganska jämbördig, de köper inte allt vi kommer med så klart och så är det väl för alla andra också. De har många att ta hänsyn till... Vi är väl ändå på väg någonstans, men samtidigt så är vi en bit ifrån. Vi har väl inte riktigt nått fram så långt som vi skulle önska, men det är något vi jobbar för” (N)

En bra kommunikation mellan kommunen och de samverkande organisationerna är grundläggande för att skapa en ömsesidig förståelse för varandras särart. Likaså för att förstå att man har olika erfarenheter som man tar med sig in i samverkansprojekten.

”Ja, jag är positiv men så inser jag att det inte alltid är så enkelt, alltså det krävs ju en bra dialog mellan oss också. Vi har olika regelverk med oss och olika ryggsäckar, olika ramar för vårt arbete” (W)

”Vi måste ha en bra kommunikation för att förstå varandras insatser och förstå vad det är vi gör. Förstå var gränserna går för varandras uppdrag, så att vi inte går in och klampar på varandras område” (W)

”Det finns många resurser i samhället idag och det är därför den ideella sektorn är så viktig” (N)

”Jag har sett att de andra sektorerna inte riktigt klarar ut det, det är mycket arbetsinsatser och kunskap som kommer från den ideella sektorn” (N)

Det är viktigt att samverkan fungerar smidigt i det dagliga arbetet mellan de kommunala tjänstemännen och representanterna för samverkansprojekten. Likaså att rollfördelningen mellan dem är tydlig.

”Det finn ju inga direkta hemligheter utan jag hade inte behövt lyssna till deras interna angelägenheter – det är en slag ömsesidig respekt. Det räcker med 1 timme då vi drar våra angelägenheter, sen går vi hem och var och en sköter sitt. Vi har vårt uppdrag de har sitt uppdrag” (M)

”Jag är inte negativ i något avseende, utan jag är djupt imponerad över det engagemang, kunnande och bemötande som finns ibland handläggare och tjänstemän på mellannivå i S:a Innerstaden” (M)

Respondenterna lyfter fram faktorer som bidrar till att främja samverkan mellan dem.

”Det är ofta sådana självklara saker man ofta inte tänker på – Ja, nu sätter vi oss här och målet är! Så blir det bra. Det finns vissa grundläggande saker som värderingar som är bra att ha med sig” (W)

”Vi är angelägna om att ha en ömsesidig relation. Vi ska lära av varandra. Om vi hjälps åt kan vi faktisk stötta varandra i en jämlik situation. Vi sysslar inte med välgörenhet. Det är något som vi lär oss mer och mer att vi ska ta avstånd ifrån” (M)

”Ibland är vi inte särskilt agiterande utan lyssnar in och ser vad som händer. Ett samverkande bygger på ett givande och tagande” (M)

”Tja, det är väl då när det tillfredställer våra olika behov. Vi har olika roller – det offentliga har sina roller utifrån politiken på något sätt. Och organisationer det kan ju vara Somaliska föreningen har väl sina premisser och lokala folkhögskolan har sina” (H)

”Jag har också varit verksamhetschef för Bryggeriet...och jobbat tillsammans med skatare...Genom att Malmö Stad vågade lämna över en del av ansvaret för utveckling m.m så har den processen trefaldigats. Jämfört om vi hade varit en kommunal process, det hade inte blivit lika bra. Skatarna fick egna verktyg och kunde utvecklas därifrån till anställning. Då skapas den egna basen” (H)

”Den samverkan vi haft under hela tiden bygger på förtroende, som gett oss möjligheter att utvecklas utifrån våra egna förutsättningar. Kommunen har stått för basen och sedan har vi byggt vidare på den. Basen har då varit lokalerna sedan har vi femfaldigat värdet av dem” (H)

”Vi känner samtidigt att det är en frihet som utvecklarverksamhet” (H)

"I samverkan är man starkare än när man står själv som organisation" (N)

"Det gäller att ha några direkta gemensamma intressen. Det måste finnas någon slags vinna – vinna relation" (H)

"ESF har också varit ett bra verktyg för oss för att nå ut med våra utbildningar och få personer med funktionshinder i arbete och bli delaktiga i samhället" (N)

Likaså identifierar de hinder för samverkan.

"Samverkan handlar om att ge ifrån sig makt och det är klart att det inte alltid känns så bra i alla lägen. Man kan släppa på kontrollen. Det är ett hinder för samverkan – att man vill kontrollera och vill behålla makten" (W)

"Sen tror jag att okunskap, rädsla, kanske en känsla hos anställda – ska det nu komma en förening och göra vårt arbete... Det gäller att vara strukturerad" (W)

Ett hinder är att man oftast inte diskuterat tillräckligt i början – just våra olika roller. Vem gör vad? Vad är vårt ansvarsområde? Oklart vem som är skyldig att göra vad... Outtalade förväntningar som behöver redas ut från början. Att samverkan inte är förankrad i arbetslaget" (W)

"Erfarenheterna var att vi har olika kulturer, olika ansvar, vilket gjorde att FK ansåg att de kunde ta lite tid på sig. Medan vi var stressade. Det tog lite tid innan vi hittade in till det här gemensamma förhållningssättet, det tog ett halvt år. Det tog de här 2 åren innan man förstod varandra och talade samma språk" (H)

"Man har olika uppdrag, AF har sina FK har sina uppdrag och sina regelsystem och det är styrt hela vägen uppifrån och hela vägen ner" (H)

"Vi har våra premisser och de är helt annorlunda egentligen, än vad FK, som kanske vill prova individernas arbetskapacitet om individen jobbar 25 eller 30 %. Medan vi vill bygga från ett utanförskap till ett innanförskap" (H)

"Vi har helt olika målsättningar och då ska vi konkretisera kring dem och vara överens i ett gemensamt projekt. Men det gick jättebra ska jag säga, fast det tog tid. Det är lätt att gnälla på FK, men de har sina direktiv uppifrån. En massa trösklar" (H)

"Det är lite klivet, det gör dom väl inte i sig, men samtidigt så med tanke på att vi jobbar med målgruppen personer med funktionsnedsättning, så har vi ett annat sätt att se på det än vad man gör utifrån ett handläggarperspektiv" (N)

"Ett problem för många långtidssjukskrivna är att det ska vara snabba åtgärder, bara sysselsättning och då är det lätt att misslyckas" (H)

Den sociala ekonomin upplever inte i dagsläget att kommunen försöker skjuta över ansvaret för klienterna på dem. Dock har det funnits tendenser till detta tidigare.

"Jag tycker inte det. De är alldeles för kunniga för att något sådant skulle ske och vi har faktiskt stuckit ut hakan och sagt att vi kan faktiskt någonting" (M)

"Jag ska säga att vi slog näven i bordet...nu har vi fått alldeles för mycket, det här klarar vi inte... det räcker med att vi nämner detta, så tittar alla på varandra ...hoppsan...hur har det här gått till? Jaha...det här får vi titta närmare på. Jag har aldrig varit med om att vi bemötts med ointresse" (M)

"Nej, i alla de relationer jag haft kan jag väl inte direkt säga att de lägger över ansvaret" (H)

”Sen kan man se det i resurser man får väl alltid för lite, det är nog så att man har för lite resurser att jobba med målgruppen. Men det är säkert likadant inom det offentliga, att de också har för lite resurser för målgruppen. Det är nog ett generellt problem” (H)

”Samtidigt så skulle jag inte vilja säga att de lägger över ansvaret, utan dom söker ibland efter hjälp eftersom vi vet hur man ska hantera de här frågorna. Det är bättre att personer med egna funktionsnedsättningar kan svara på dessa frågor. och inte bara hämta information från böcker” (N)

Däremot har förhållandet till andra samverkansparter varit tyngre. Ofta har det rört deltagarnas inskrivningstid i projekten.

”Det ska vara tryggt hos oss, så jag bryr mig inte om vad någon annan säger. Vi har arbetat så under många år och det är en grundförutsättning. Sen att FK vill att det ska vara mera rotation, eftersom de tänker att det är för lång kö, vi behöver fler platser” (M)

”Det är sånt vi får ta, vi får inte låta det styra. Vi får mötas på bron så att säga. Vi förstår vad ni vill, men det är vi som kan det här” (M)

”Retoriken gör en trött, vi har olika uppdrag, infallsvinklar. Samtala ja, men spar på energin och gå hem och jobba. Sen går man ut och jobbar – sen får det faktiskt ge sig – sen kommer det en ny trend, det ena halvåret är det som gäller det andra halvåret något annat” (M)

Synen på professionalism visar en viss variation mellan respondenterna. Å ena sidan anser kommunen att det är de som i huvudsak ska svara för det professionella i samverkansprojekten. Å andra sidan menar den social ekonomin att de krävs en hel del professionalitet för att klara av att driva projekt med den omfattning som en del organisationer inom den social ekonomin gör.

”Det är inte vilken organisation som helst som kan ge sig in i den här typen av stödprojekt. ... Det kräver likviditet, det kräver en förvaltningskompetens och organisationsrutiner. Det är några Mabi, ABF, Folkbildningsföreningen, Bryggeriet och några till... Det här vet man om i Malmö Stad – det är ingen lek det här” (M)

”Stadsdelen ska stå för det professionella, det är klart att våra samverkanspartners kan också stå för en väldig professionalitet beroende för vad det är för sorts verksamhet vi samarbetar kring... Men det är inte alltid professionalitet som behövs, utan det är beroende på vad syfte är med samverkan (W)

”Både professionalitet och frivillighetskonceptet, idealitet, också i kombination med annat för det är klart att man måste växa i sin roll. Att vara en motpart det är också viktigt” (A-M)

Synen på kvaliteten i samverkansrelationen mellan kommunen och den sociala ekonomin är överlag positiv. Åter lyfts vikten av förståelse för varandras uppdrag och en tydlig rollfördelning fram som faktorer som bidrar till detta.

”De stadsdelstjänstemän och de samarbetspartners som vi frågat då – kring om de är nöjda med samarbetet osv. om de vill fortsätta, då är alla väldigt positiva, jag tror att det ligger på 90 % för oss båda parter” (W)

”Myndighetsutövning är alltid en myndighetsutövning, det kan vi vara glada över att vi vet hur det ska gå till. Det ska inte vi syssla med, vi ska inte ens vara i närheten av det” (M)

”Gäller att lära att känna varandra och förstå varandras uppdrag och så, för att kunna driva den här typen av projekt så krävs det för samverkan en djup kunskap om samhällskunskap och finns den, så finns alla förutsättningar” (M)

Dock finns det fortfarande hinder för att utveckla samverkansformerna på ett mera övergripande plan, även om ambitionen finns att pröva på mera sektorsövergripande samverkan.

”Jag tror inte vi är färdiga med denna fråga, utan den måste diskuteras vidare. Vi hade en samverkansgrupp mellan Malmö Stad och social ekonomi där vi diskuterade, hade seminarier och föreläsare. Men gruppen har upphört, eftersom man vill nog gå till nästa steg och konkretisera och det steget var man inte beredd på att ta. Politikerna tyckte att lokalverksamhet kan vara en slags.....man måste börja med att hitta formen för volontärverksamhet och utifrån detta kan vi utveckla samverkan” (A-M)

”Det finns ingen samverkanspolicy idag mer än att det finns ett mål kring att man ska prova tvärsektorieell samverkan och det här är ett utvecklingsarbete” (W)

4.3 Grundläggande syn på samverkan

De bakomliggande motiven för att arbeta för en ökad samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin varierar bland respondenterna. En respondent ser i första hand samverkan med idéburna organisationer som en demokratifråga. De idéburna organisationerna har varit röstbärande för att identifiera problem som välfärdssystemet inte klarat av att tillfredsställa. Likaså att de är en viktig motkraft om balansen mellan de ordinarie samhällsinstitutionerna rubbas i krissituationer.

”Jag har också skrivit i min avsiktsförklaring att bidra med frivilliga insatser är demokratisk rättighet. Det tycker jag är fundamentalt, folk måste känna trygghet för att kunna bidra med något, känna sig behövda och fortfarande vara aktuella och delaktiga i samhället” (A-M)

”Vårt välfärdssystem har inte fungerat i flera sammanhang och då tar man över, det är det som är poängen. Viktigt att vi har strukturer, där samhället kan agera i krissituationer också” (A-M)

För att samverkan ska kunna fungera är det viktigt att relationen mellan Malmö Stad och organisationerna bygger på förtroende. Målet ska vara att utveckla arbetet för målgrupperna gemensamt, inte som enskilda organisationer.

”Det finns många olika intresseorganisationer som drar åt olika håll. Vi måste lita på varandra och börja med ett förtroendefullt arbete, eftersom vi har äldre i Malmö som är i stort behov av att se oss som en helhet. Inte varje intresseorganisation – vi måste få ett samhälle ihop” (A-M)

På liknande vis menar en av de andra respondenterna att samhället måste ta tillvara de resurser som den sociala ekonomin har. Samhället erbjuder basen i klienternas välfärd. Något annat finns det inte resurser till. Däremot har många människor behov av ett mera personligt engagemang i deras välfärd, ett område där den sociala ekonomin har en stor uppgift att lösa.

”Det som människor egentligen behöver mest är någon som verkligen har tid att...alltså nu generaliserar jag...vad människor verkligen behöver är privatpersoner som engagerar sig, har tid att lyssna och är intresserade” (W)

”Där kanske vi inte alltid kan bidra – vi gör vårt jobb och utifrån de resurser som finns. Men sen kan den sociala ekonomin komma in och ge det extra som ger väldigt mycket mervärde för individen. Det finns ingen anledning till varför vi inte ska samarbeta” (W)

Synen på den sociala ekonomin som välgörenhetsorganisationer måste tvättas bort. Samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin måste ske på samma villkor som kommunen binder sig till i andra ekonomiska åtaganden.

”Ja på lika villkor vare sig det är stöd och samverkan i det samhällsnyttiga eller om det är köpa och sälja tjänster, så...jag kan se utvecklingen i det här 20 års perspektivet och det är inte förrän nu tiden är mogen för att på allvar diskutera detta” (M)

Definitionen av vad man i grund och botten avser med samverkan skiljer sig mellan respondenterna. En respondent har ett mera legalistiskt synsätt och menar att:

”Samverkan förutsätter avtal, ett slags ”letter of intent”, eller ”Gentlemens agreement”, det finns en massa. Det kan vara ett ram avtal som passar väldigt bra inom nätverksarbete” (M)

”Det första jag tänker på är jobba tillsammans mot ett gemensamt mål. Sedan är det inte så lätt man kan ha olika ingångar till varför man ska nå det målet så är det för att det finns myndighetskrav och vi tycker från våra organisationer att det finns andra anledningar” (H)

”Men det är det som på nåt sätt är samverkan ändå. Att vi har ett gemensamt mål och att vi jobbar tillsammans och gärna se varandra i ögonen, så att den ena inte tittar upp och den andra tittar ner. Att det finns respekt för att vi har olika åsikter, ungefär så” (H)

”Samverkan är någonting man gör tillsammans för att bli en del i samhället. Komma ut och vara med och skapa de förutsättningar som krävs för att vara med och påverka i samhället, så att det ska bli så bra som möjligt för så många som möjligt” (N)

En annan för ett resonemang kring att samverkan är att göra avkall på en del av sina egna krav i syfte att närma sig den andra parten. Detta för att få förutsättningarna till att tillsammans finna lösningen på ett problem som kommer målgrupperna till godo.

”Vara beredd på att inte nå hela vägen fram med det som jag egentligen skulle vilja driva. Samverkan handlar verkligen om att ge och ta, det är det handlar om. Vet man precis vad man vill göra och man har möjlighet att sätta in alla resurser själv, då kan man köra sitt eget race” (W)

”Man måste ha en insikt om att vi inte är experter på allt, det finns andra som kan göra det här minst lika bra och på ett annat sätt. Så länge det ger ett mervärde till målgruppen, så är det värt att backa lite” (W)

En tredje hänvisar till en mera utvecklad definition av social ekonomi, vilken överensstämmer med regeringens definition av begreppet.

”Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheten inom den sociala ekonomin har allmännytta eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.”

4.4 Brukarperspektivet

Det finns en tydlig uppfattning bland respondenterna att samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin stärker deltagarnas möjligheter att inkluderas i samhället.

”En ingång flera utgångar, men de flesta utgångar är ju ändå i närheten av samverkansparterna. Man hjälper båda två och så blir det ett kollegium där och sedan är det dessa personer som sköter kontakten med oss. Vi har jobbat upp väldigt bra rutiner till det här, som gör det väldigt lätt för oss att se vad vi håller på med” (M)

”Ja, om det är en bra samverkan – är det en dålig samverkan, så kan det ha motsatt effekt” (W)

”Det är den absoluta målsättningen och vi har egentligen inte under min tid i klubben varit med om någon samverkan där man inte kommit närmare målet för det man gör” (N)

”Långtidsarbetssökande kan hitta nya vägar till sysselsättning och sin försörjning” (H)

En av respondenterna lyfter fram den utsatthet som deltagarna ofta har gentemot berörda myndigheter. Likaså att de som arbetar i projekten emellanåt tar på sig rollen som ombud för deltagarna och tar aktiv del i deras myndighetskontakter. Dock försöker man göra detta på ett sätt som inte påverkar samverkan negativt.

”Det är få personer som avgör en deltagares framtid, jag är både pedagog och jurist så ibland så tycker jag att rättsäkerheten inte är riktigt vad den borde vara. Det kanske kan handla om dagsformen” (M)

”De gångerna som det hänt, så frågar jag om det är OK att jag säger det här? Vi kollar också om det är FK t. ex ingen ska bli uppretad över att jag eller någon annan kommer som någons försvarsadvokat, utan det är noga förberett. Det är ändå så att när vi väl hjälps åt att navigera och verkligen hittar fram, så finns hjälpen att få” (M)

Några av respondenterna utgår ifrån ett tydligt brukarperspektiv i sin syn på syftet med samverkan.

”Vi är inte för att hjälpa eller lyfta andra människor utan mötas som jämlika” (M)

”Det ska vara tryggt hos oss – så jag bryr mig inte om vad någon annan säger, så har vi arbetat under många år det är en grundförutsättning. Sen att FK vill att det ska vara mera rotation - de tänker det är lång kö, vi behöver fler platser. Det är sånt vi får ta. Vi får inte låta det styra – man får mötas på bron så att säga. Vi förstår vad ni vill, men det är vi som kan det här” (M)

”Det är klart att vi utgår från ett behov – det finns ingen anledning till samverkan ifall det inte finns ett behov hos målgruppen. Finns det ett behov tror jag att insatsen gör allting bättre” (W)

”Det handlade då om det offentliga alltså stadsdelen hur de tänker när de vill lösa problem för medborgarna antingen är det för medborgarna eller med medborgarna - en jåkla skillnad” (H)

”FIFH jobbar inte med funktionshinder utan funktionsmöjligheter och med människor framförallt” (N)

”Vi vill lyfta fram positionerna vi vill att målgruppen ska ta ansvar och vara med i olika organisatoriska konstellationer i politiken och tjänstemannaberedningar” (N)

”Det är därför att vi väljer att samverka och vara en del av staden. Vi lägger inte ansvar på politikerna och samhället, utan jag skulle vilja lägga en hel del ansvar på individerna för det är ens eget ansvar” (N)

”Vi vill utveckla former för socialt företagande, det är en intressant och viktig fråga. Då driver vi det via ett ESF projekt och då måste vi ha en samverkan. Vårt sätt att stärka målgruppen är att ge dem tid, och ge dem instrument på vägen mot det sociala företagandet, en slags självförsörjning tillsammans” (H)

Däremot så har kommunen ibland svårt att tackla målgruppens problem ur ett brukarperspektiv.

”Det finns en bild bland annat hos tjänstemän i Malmö Stad att de handikappade har det bra, de har så de klarar sig man ser dem inte som den resursen de skulle kunna vara. De har fel bild för att funktionshindrade idag, de har det inte bra. Leder ofta till fattigdom och ensamhet och exkludering, istället för inkludering” (N)

”Vi jobbar med medborgarna. Istället för medborgarna. I den här stadsdelen så har det skett en stor förändring, men tittar man på andra stadsdelar, så är det helt annorlunda” (H)

4.5 Extern delfinansiering

Extern delfinansiering ställer stora krav på de organisationer som driver projekt tillsammans. Det finns en tydlig distinktion mellan vilka organisationer som har tillräckliga resurser för att klara av kraven som de externa delfinansierarna ställer och de som inte gör det.

”Det är inte vilken organisation som helst som kan ge sig in i den här typen av stödprojekt. En budget på 5,8 miljoner. Det kräver likviditet, det kräver en förvaltningskompetens och organisationsrutiner. Det är några Mabi, ABF, Folkbildningsföreningen, Bryggeriet och några till, som står pall för detta. Det är kanske därför som jag är så positiv för att jag har varit med på hela resan” (M)

”Jag har samarbetat med organisationer som haft orken och vågat ta den risken, det är ett stort risktagande. Det här vet man om i Malmö Stad – det är ingen lek det här. Det är det vi gör varje månad, eller var 3 månad, eftersom vi ligger efter. Så det gäller att ha pengar på banken” (M)

”Det var mycket arbete” (A-M)

”Tja, det är alltid lite komplicerat när man ska redovisa” (W)

Likaså innebär den externa delfinansieringen ofta att organisationerna måste pressa in sin verksamhet och sina projekt inom de ramar och målsättningar som de externa finansiärerna har.

”Jämställdhet det är liksom vårt mål, så tänker föreningen; ja men jämställdhet det är ju grundläggande i vår verksamhet, det är ju klart att vi jobbar med det vi har ju aldrig tänkt” (W)

”Det var ju inte det som var vårt uttalade mål, men det ligger där som en självklarhet på något sätt, när vi tittar på vår verksamhet” (W)

”Sen har vi en annan finansiär som säger: ni ska jobba brottsförebyggande för att få de här pengarna. Så tittar man på sin verksamhet och så tänker man; ja...men det är ju klart att vi jobbar brottsförebyggande. Man är tvungen liksom hela tiden att svänga fram och tillbaka” (W)

Förhållandet mellan de samverkande organisationerna i externt finansierade projekt är ibland lite paradoxala.

”Å ena sidan så är vi som ideell förening projektägare och därmed har vi makten över projektet så att säga. Vem som ska jobba, vem som ska anställas, och vilka former, vilka lokaler och lite annat smått och gott. Å andra sidan så är det så att grunden för projekten är ju att det offentliga dvs. den lokala arbetsförmedlingen hjälper oss att hitta långtidsarbetslösa. Deras försörjningsstöd som då kan vara lite olika naturligtvis, utgör grunden för medfinansiering. Det här är ett delikat bekymmer för en hel del” (H)

"Där märker jag att vi har olika kulturer. Vi har olika ansvar och det är vi som på något sätt har det stora ansvaret sett som förening... under de här två åren, så var vår organisation Bryggeriet oförändrad, medan FK genomgått en rejäl omorganisation. AUC hade också omorganiserat sig i olika former. Medan vi som förening hade stått för stabiliteten i projektet. Det är oftast inte den bilden man har" (H)

Den kommunala delfinansieringen är viktig utifrån både ett legitimitets- och ett ekonomiskt perspektiv.

"Om du är delfinansierare så är det en markering på att kommunen är med i det här. Jag ser att det är viktigt, men vi kan inte betala hela kalaset. Då blir det mycket lättare att driva fram idéer och förverkliga dem, eftersom det alltid krävs resurser" (A-M)

"Därför just den här typen av projekt från Socialfonden kräver detta, annars blir det inga projekt. Det har med den nationella delfinansieringen att göra det finns inte mycket att välja på" (M)

"Mycket av de externa medel som man kan söka finns inte i Malmö. Det är mycket lättare om man gör det tillsammans med Malmö Stad. Många stora offentliga nationella bidragsgivare ser gärna att det finns både ideella föreningar och offentliga företrädare i projektet och då är det ju stärkande att vi är med" (H)

De ekonomiska kraven kan ibland upplevas som paradoxala och rent av kontraproduktiva till de mål som finansiärerna kräver att projekten ska nå upp till. Ett exempel som lyfts fram är kravet på offentlig medfinansiering i projekt som delfinansieras av Europeiska Socialfonden (ESF). Där heltidsnärvaro är normen för offentlig medfinansiering genom deltagarnas försörjnings- eller aktivitetsstöd.

"I verkligheten har våra deltagare inte arbetat på länge eller så har de varit olyckliga för länge. De har varit marginaliserade i för lång tid, så det blir en ganska lång startsträcka" (M)

"När det gäller FK så vill de inte ha heltid, för det är bara idioti. De vill att deltagarna bara ska småstarta med några timmar och från S: a Innerstaden någonstans mittemellan" (M)

Med andra ord så menar respondenten att närvarokravet får en negativ inverkan på arbetet med de marginaliserade grupper som ESF programmet syftar att lyfta närmare arbetsmarknaden. För projektens del, innebär det att de ekonomiska resurserna minskar, vilket i slutändan drabbar verksamheten för deltagarna i projekten.

"Det finns helt klart motverkande krafter här, ESF ger mindre pengar för dem som behöver det mest. Det är ju detta som är konsekvensen, eftersom den som är sjukast är den som har det svårast" (M)

"Det är inte helt lyckligt som det är, det hade varit bättre för oss om den externa finansieringen tog hänsyn till detta och sa: vad bra att ni har ett antal medarbetare som jobbar för det är ni som kostar" (M)

"Ju sjukare våra deltagare är... ..nu i höst har det varit jättehög frånvaro och det finns skäl till detta. Desto mer arbete får vi egentligen, då vi måste anpassa verksamheten och fånga upp fler individuella samtal, det tär ju på resurserna... men vi får ju mindre pengar" (M)

Parallellt med denna kritik så tar den sociala ekonomin stöd i andra krav som ESF ställer på projekten i sin relation till Malmö Stad.

"Det här är ju politiskt styrda organisationer, det är inte vår. Vår verksamhet styrs av en projektplan som godkänns av EU och ESF rådet som styr plånboken" (M)

” Malmö Stad styrs politiskt och vårt samarbete startade 2004 för studier. Det var ett förankringsarbete som markerade att - javisst vi vill vara med, vi ska visa vad föreningslivet går för” (M)

5. ANALYS

I det här kapitlet matchas undersökningens resultat mot den teoretiska referensram som tjänat som förförståelse till studien. Analysen presenteras utifrån samma huvudteman som resultatredovisningen.

Den genomförda studien av förhållandet mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin bygger på en teoretiskt förförståelse av problemet som redogjorts för i kapitel 3. Utgångspunkten har varit att lägga ett organisationsteoretiskt perspektiv på samverkan mellan aktörerna. Ramen har i första hand varit ett systemteoretiskt angreppssätt på fenomenet samverkan mellan organisationer. Detta har sedan avgränsats till att omfatta den s.k. interorganisatoriska teorin som vuxit fram ut ”contingency” teorin. Därtill har den del av den strukturfunktionalistiska organisationsteorin som benämns *kooptring* legat som grund för undersökningen. Slutligen har perspektivet skiftats från organisation till brukare genom att *empowerment* teorin har förts in i studien.

Analysen av det empiriska materialet kommer att följa samma grundläggande teman som använts i resultatredovisningen. Tema för tema kommer därför att matchas mot interorganisationsteorin, kooptring samt empowerment teorin. Detta i syfte att se om det finns tecken och tendenser i det empiriska materialet som överensstämmer med de valda teorierna. I sammanhanget är det viktigt att hålla i minnet studiens explorativa ansats. Tanken är inte att skapa generaliserbar kunskap, utan i stället visa på fenomenets bredd utifrån ett teoretiskt perspektiv.

5.1 Omvärldsfaktorer

Som omnämndes i kapitel 3 ”Teori” så har interorganisationsteorin sin utgångspunkt i ”contingency” teorin. Ett centralt antagande för denna är att en organisation alltid strävar efter att anpassa sig till sin omgivning. När man ser på resultatet av intervjuerna utifrån detta perspektiv finns det tecken på att samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin sker i en politisk kontext som fortfarande är otydlig. En av respondenterna lyfter fram SKL som en av de krafter som försöker skapa tydligare spelregler för samverkan på lokalt plan. Dock så bedömer samma respondent att tiden ännu inte är politiskt mogen för lokala överenskommelser mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin.

En annan respondent pekar mot att mognaden i samverkansrelationerna mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin fortfarande är låg. Fortfarande finns det skepsis mot samverkan både bland tjänstemännen och bland aktörerna i den sociala ekonomin. Ur ett interorganisationsteoretiskt perspektiv talar detta föra att utbytesrelationen mellan organisationerna fortfarande kan vara oklar. Detta skulle i så fall kunna vara ett tecken på att de berörda organisationerna och dess medlemmar har haft svårt att se hur samverkan skulle bidra till att de når sina egna organisatoriska mål. Motståndet mot samverkan talar också mot att det skulle finnas inslag av kooptring i relationen mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. Några tecken på formell kooptring dvs. den sociala ekonomin symboliskt delar makt, ansvar och resurser med Malmö Stad, finns inte i det empiriska materialet. Beträffande informell kooptring – att Malmö Stad överfört faktisk makt och resurser till den sociala ekonomin i samverkansrelationerna, så finns inte några indikationer på en sådan process i det empiriska materialet.

Det finns tecken på att intresset inom Malmö Stad för samverkan med den sociala ekonomin är begränsat till enskilda eldsjälar på olika förvaltningar runt om i kommunen. Kopplat till koopereringsteorin är också framväxten av ett gemensamt socialt kapital mellan aktörer från olika samverkande organisationer. En av tjänstemännen i Malmö Stad uttrycker en klar önskan om att driva frågan om ökad samverkan tillsammans idéburna organisationerna/sociala ekonomin. Detta för att skapa tillräcklig politisk påverkan för att samverkan ska utvecklas. Detta indikerar risken för att ett gemensamt socialt kapital, det vill säga en gemensam värdebas har utvecklats mellan aktörerna i de samverkande organisationerna. Enligt Putnam så är risken stor att denna typ av socialt kapital tenderar att bli starkt sammanbindande mellan aktörerna, vilket i ett längre perspektiv skulle kunna bidra till att koopereringstendenser utvecklas.

Ansvar för samverkansprojekt med den sociala ekonomin kring speciella målgrupper har tidigare varit spritt på flera stadsdelar. I ett försök att effektivisera arbetet har en ny förvaltning bildats – den Sociala Resursförvaltningen. Ur ett interorganisationsteoretiskt perspektiv skulle man kunna se detta som ett försök från Malmö Stads sida att stärka sin maktposition i utbytesrelationerna med den sociala ekonomin. En ökad asymmetri mellan organisationerna skulle i så fall leda till att den sociala ekonomin hamnade i en djupare beroende ställning till kommunen, vilket skulle öka Malmö Stads utbyte av samverkan med dem. Detta i sin tur kan vara grogrunden för en informell kooperering utan verkligt överförande av makt och resurser till den koopererade organisationen.

5.2 Förhållandet mellan organisationerna

Samtliga respondenter är i grund och botten positiva till hur samverkan har utvecklats mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. Även tidsperspektivet har lyfts in som en faktor som bidragit till att utveckla samverkan mellan aktörerna. Utifrån ett interorganisationsteoretiskt perspektiv så talar mycket för att utbytesrelationen mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin i grund och botten är asymmetrisk. Detta på grund av att kommunen i högre grad än den sociala ekonomin kan hitta resurser utanför utbytesnätverket med den sociala ekonomin. Enligt synsättet kommer det därför vara de sistnämnda som kommer att vara de som initierar utbytesrelationen. Detta medför att Malmö Stad kommer att utnyttja sin maktposition för att göra den sociala ekonomin beroende av dem. Dock talar den positiva bilden av samverkan i det empiriska materialet emot detta. I stället verkar det som att den interorganisatoriska maktparadoxen har trätt in i samverkansrelationen mellan organisationerna. Enligt principen om ömsesidigt beroende så skulle Malmö Stad med tiden ha gjort sig så beroende av den sociala ekonomins resurser att maktskillnaderna mellan dem över tiden jämnats ut.

Det empiriska materialet visar på intressanta vinklar på det interorganisationsteoretiska maktperspektivet. Å ena sidan är de kommunala tjänstemännen noga med att peka på att den sociala ekonomins roll är att vara ett komplement till samhällets insatser för välfärd. Deras uppgift är att ge det extra som de offentliga resurserna inte räcker till att ge. Å andra sidan är samma respondenter tydliga med att samhällsutvecklingen har medfört att den sociala ekonomin har fått en större betydelse för välfärden. Utifrån den interorganisatoriska teorin så pekar kluvenheten på att maktförhållandet mellan organisationerna är oklart. Å ena sidan så ger tjänstemännen uttryck för att det är kommunen som har huvudansvaret för välfärden utifrån sin formella dominant roll i utbytesrelationen. Å andra sidan så kan erkännandet av den sociala ekonomins roll i välfärdsutvecklingen vittna om att den sociala ekonomin har en

starkare ställning i utbytesrelationen än vad som man egentligen vill erkänna. Kanske är det så att Malmö Stad är beroende av den sociala ekonomins klient- och personalresurser för att fullfölja sina åtagande inom välfärdsområdet.

Utifrån ett historiskt perspektiv så pekar respondenterna från den sociala ekonomin på hur samverkansrelationerna har gått från näst intill katastrofala till att bli övervägande positiva. Om man går tio år tillbaka så försökte kommunen att styra samverkan helt utifrån sina egna behov utan att ta hänsyn till den sociala ekonomin. Detta skulle kunna ses som ett försök från Malmö Stads sida till informell kooptering utan någon egentlig övergång av makt och resurser till den sociala ekonomin. Dock visar det empiriska materialet att samverkan har utvecklats på ett sådant sätt att denna medvetna eller omedvetna samverkansstrategi inte kan ha varit framgångsrik.

En förklaring till detta kan vara den självständiga roll som den sociala ekonomin har. Flera av respondenterna är nogna med att understryka att de inte är beroende av Malmö Stad för sin verksamhet. Problemen uppstår när kommunen inte förstår att de samverkar med självständiga organisationer, där styrelsen och inte kommunen fattar besluten. Respondenterna pekar på att samverkan ska bygga på en öppenhet mellan kommunen och det omgivande civilsamhället, där rollfördelningen är tydlig. Likaså att Malmö Stad inte är den enda samverkansparten. Om det inte fungerar, så hittar den sociala ekonomin andra vägar för att utveckla sin verksamhet. Den sociala ekonomins tydliga markering av sitt oberoende tyder på att de ser en reell möjlighet att hitta alternativa resurskällor utanför utbytesnätverket med Malmö Stad. Detta skulle kunna innebära att de får en starkare ställning i förhandlingen om resursutbyte med kommunen. I förlängningen så skulle detta också kunna innebära att maktförhållandet mellan organisationerna är jämnare än vad som kan tyckas vid första anblicken.

Den sociala ekonomin upplever inte att Malmö Stad försöker skjuta över ansvaret för brukarna på dem. Dock har det funnits meningsskiljaktigheter kring statusen hos deltagarna i samverkansprojekt, men problemen har lösts i samförstånd. En respondent lyfter fram snålt tilltagna resurser i samverkansprojekt som ett problem, men konstaterar samtidigt att resurssituationen är likadan för den kommunala verksamheten. En annan respondent pekar på att kommunen i första hand är i behov av den sociala ekonomins kunskapskapital kring brukargrupperna. Sammantaget pekar detta mot att kommunen inte försökt kooptera in den sociala ekonomin i sin verksamhet. Alternativt att Malmö Stad har försökt, men inte lyckats göra det. Malmö Stads behov av den sociala ekonomins specialistkunskaper, talar mot de kommunala tjänstemännens uttalande att det är kommunen som ska stå för det professionella och detta kan var ett tecken på en otydlig rollfördelning utifrån tidigare resonemang.

De kommunala tjänstemännen är tydliga i sin utsaga att det är kommunen som ska stå för den professionella delen av samverkansprojekten. En av tjänstemännen medger dock att en del av samverkans organisationer har stor professionalitet inom begränsade sakområden. I kontrast till tjänstemännen så lyfter en av respondenterna från den sociala ekonomin fram de krav på professionalitet som krävs för att kunna driva stora samverkansprojekt. Likaså att kommunen många gånger är beroende av deras specialkunskaper om brukargrupperna. Skillnaderna i synen mellan aktörerna kan vara ett tecken på att rollerna fortfarande är otydliga. Detta talar mot att en gemensam professionell syn har utvecklats, vilket i sin tur kan peka mot att det ännu inte har utvecklats ett starkt socialt kapital mellan dem. Ur ett interorganisationsteoretiskt perspektiv kan obalansen tyda på att utbytesrelationen mellan

aktörerna är i omstöpning, och att man ännu inte hittat ett jämviktsläge i utbytet av resurser mellan organisationerna.

Dock är respondenterna väldigt noga med att lyfta fram det ömsesidiga beroendet av varandra i utbytesrelationen. Enligt en av de intervjuade tjänstemännen visar rundfrågningar bland kommunala tjänstemän att cirka 90 % anser sig nöjda med samverkan med den sociala ekonomin. Från den sociala ekonomin lyfte en av respondenterna fram vikten av en tydlig rollfördelning och att man sätter sig in och förstår varandras uppdrag i samhället. Trots den allmänt positiva bilden av samverkan bland respondenterna, så finns det indicier i det empiriska materialet som pekar mot att man fortfarande har svårt att komma överens om rollerna i samverkan. En respondent pekar på att det har varit svårt att ta steget från övergripande diskussioner kring samverkan till mera konkreta mål för samverkan. Detta skulle kunna vara ett hinder för en utveckling till lokala överenskommelser mellan aktörerna. Ur ett interorganisatoriskt perspektiv, så pekar detta mot att Malmö Stad och den sociala ekonomin fortfarande har svårt att se kopplingen mellan samverkan och möjligheterna att nå sin respektive organisations mål, genom att utveckla sin utbytesrelation. En förklaring kan vara att båda aktörerna ser alternativa sätt att säkra sitt resursbehov utanför denna. Däremot anser den sociala ekonomin att det är enklare att samverka med Malmö Stad än myndigheter som exempelvis Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Detta kan tyda på att utbytesrelationen mellan kommunen och den sociala ekonomin är mer jämställd än till de andra organisationerna.

5.2.1 Framgångsfaktorer

I det empiriska materialet lyfter respondenterna fram ett antal faktorer som de anser bidrar till att stärka samverkan. Bland annat menar de att det är viktigt att ha en gemensam målbild och värdegrund för det problem som man ska lösa. Likaså att samverkan bygger på en ömsesidig relation mellan aktörerna som präglas av förtroende, jämställdhet, professionalism i kombination med ett givande och tagande för båda aktörerna. Utbytesrelationen måste bidra till att båda organisationerna får bättre möjlighet att nå sina egna mål. Målet är att samverkan ska skapa en vinna - vinna situation mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. För att nå dit är det viktigt att skapa ett lärande mellan organisationerna. Likaså att de förstår varandras särart. Samt att kommunen har så stor tillit till den sociala ekonomins kapacitet och professionalism, att de vågar lämna över en del av sitt ansvar till dem. Om kommunen vågar detta, menar respondenterna från den sociala ekonomin att de kommunala insatserna kommer mångfaldigas. Detta genom att brukarna ges möjlighet att själva utveckla sina verktyg för att nå större social inklusion i samhället. Därtill lyfter en av respondenterna fram den externa finansieringen som en framgångsfaktor.

Ur ett interorganisatoriskt perspektiv lyfter respondenterna fram vikten av att utbytesrelationen bygger på ett erkännande av att båda aktörerna har ett ömsesidigt beroende av varandra för att lösa brukarnas problem. Likaså att den bygger på en någorlunda jämbördig maktrelation mellan organisationerna. Därtill tyder svaren på att det är viktigt att organisationerna ser en tydlig koppling mellan samverkan och sin egen måluppfyllelse. Det är intressant att det är respondenterna inom den sociala ekonomin som efterlyser en makt- och resurs överföring från kommunen till dem. I förlängningen kan detta innebära att det är de och inte kommunen som i första hand driver på koopteringsprocessen. Dock skulle denna form av informell kooptering innebära en faktisk övergång av makt och resurser till den sociala ekonomin. Detta till skillnad från de diskussioner som fördes om koopteringstendenser i tidigare avsnitt.

5.2.2 Hinder

På liknande sätt har respondenterna gett uttryck för ett antal förhållanden som hindrar utvecklingen av samverkan. Ett hinder kan vara att det finns ett motstånd både på politisk- och tjänstemannanivå mot att överföra faktisk makt och resurser till den sociala ekonomin. Det finns tecken i det empiriska materialet som pekar mot att tjänstemännens motstånd mot samverkan bottnar i att de känner sin roll och sina arbeten osäkra. Detta gäller dock inte de tjänstemän som deltagit i studien. En förklaring enligt respondenterna är att man fortfarande är osäker med nyttan av samverkan. Likaså kan det bero på att aktörerna har olika organisationskulturer.

Andra hinder som kan identifieras i det empiriska materialet är att parterna går in i samverkan med outtalade förväntningar på den man samverkar med. Likaså att samverkan är dåligt förankrad internt i respektive organisationer. Hinder för samverkan är också att organisationerna går in i projekten med olika målsättningar. Här spelar deras skilda samhällsuppdrag och regler en stor betydelse. Några av respondenterna från den sociala ekonomin menar att en del myndigheters krav på snabba insatser är ett hinder för framgångsrik samverkan. Återigen kan man relatera de identifierade hinderna till ottydlighet i utbytesrelationen mellan organisationerna. Svaren talar för att aktörerna inom Malmö Stad emellanåt har svårt att se nyttan av samverkan får att nå sina egna mål, vilket leder till en bristande ömsesidighet i utbytesrelationen. Utifrån ett maktperspektiv, så tyder också svaren på att maktförhållandet mellan aktörerna inte hittat ett jämviktsläge, utan att de inblandade aktörerna fortfarande försöker positionera sig gentemot varandra. Motståndet inom Malmö Stad pekar mot att de är osäkra på om de är beroende av den sociala ekonomin resurser för att klara av sitt samhällsuppdrag. Utifrån ett koopteringsperspektiv så talar detta mot att man är intresserade av en informell kooptering av den sociala ekonomin som innebär en faktisk övergång av makt och resurser till dem.

5.3 Grundläggande syn på samverkan

Angående grunderna för samverkan mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin, så pekar undersökningens empiriska material mot att aktörerna är medvetna om den ömsesidighet som deras samverkansrelation kräver. Gemensamma mål, att arbeta tillsammans, respekt för varandras särart, att ge och ta är komponenter som lyfts fram för att bygga en fungerande samverkan mellan organisationerna. Detta tyder på att såväl Malmö Stad som den sociala ekonomin ser att det finns fördelar med samverkan och att den bidrar till att de båda når målen för sin verksamhet. Med andra ord finns det tecken på det ömsesidiga beroendet mellan organisationerna som är en av grundstenarna i den interorganisatoriska teorin.

De intervjuade tjänstemännen i Malmö Stad pekar på att det offentliga välfärdssystemet inte klarar av att tillfredsställa medborgarnas behov fullt ut. Därför är samverkan med den sociala ekonomin nödvändig för att kommunen ska klara av sitt uppdrag. Ur ett interorganisationsperspektiv, så tyder detta på att de gjort bedömningen att kommunen inte har tillräckliga resurser för att klara av välfärden för invånarna. Därför söker de en utbytesrelation med den sociala ekonomin för att klara uppdraget. En av de resurser som lyfts fram i sammanhanget är frivilliginsatser, vilka en respondent menar är en demokratisk rättighet att få bidra med. Å andra sidan menar en av respondenterna från den sociala ekonomin att det är dags att tvätta bort välgörenhetsstämpeln. Detta ger indikationer på att den sociala ekonomin vill omförhandla maktförhållandet mellan parterna i utbytesrelationen, vilket kan vara en följd av en maktutjämning över tiden på grund av att Malmö Stad blivit allt mer beroende av den sociala ekonomin för sin välfärdsproduktion.

5.4 Brukarperspektivet

Flera av respondenterna, framförallt från den sociala ekonomin, menar att samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin har fått positiva effekter och ger ett mervärde för deltagarna i projekten. Från den sociala ekonomin tyder svaren på att de går in i projekten med ett tydligt brukarperspektiv. Däremot ger deras svar också indikationer på att brukarperspektivet är otydligare ifrån Malmö Stads sida. Dock varierar detta över tid och mellan olika delar av Malmö Stad. Utifrån ett empowerment perspektiv, så tyder svaren trots allt på att projekten har bidragit till att stärka deltagarnas egenmakt och därigenom minskat deras utsatthet gentemot det omgivande samhället. Däremot finns det indikationer i det empiriska materialet som inskränker egenmaktsperspektivet. En av respondenterna från den sociala ekonomin pekar på den utsatthet som deltagarna upplever i kontakten med olika myndigheter. Följden har blivit att representanterna från den sociala ekonomin har fått träda in som ombud för deltagarna och föra deras talan i myndighetskontakter. Denna utveckling är konsistent med den del av empowerment teorin som menar att förhållandet mellan individerna och samhällsstrukturerna är så asymmetriskt att en tredje part måste gå in i relationen och föra de marginaliserades talan.

5.5 Extern finansiering

Förekomsten av extern delfinansiering i samverkans projekt mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin får enligt de flesta respondenterna konsekvenser för utbytesrelationen mellan dem. Enligt några respondenter innebär den externa delfinansieringen både risker och extra arbete för de samverkande organisationerna. Att organisationerna trots detta väljer att samverka på dessa premisser kan vara ett tecken på en resursbrist som är svår att lösa inom utbytesrelationen mellan dem. Både Malmö Stad och den sociala ekonomin bör se så stora fördelar med tillskottet av externa resurser i syfte att uppfylla sin respektive organisations mål, att de är beredda att ta på sig extra risker och arbete. En intressant iakttagelse är att en av respondenterna lyfter fram att de ofta får anpassa sina samverkansprojekt så att de överensstämmer med de externa finansiärernas politiska mål. Detta tyder på att den ekonomiska resursbristen ibland är så stor för både Malmö Stad och den sociala ekonomin att man är beredd att anpassa sig till det större omgivande systemet för att säkerställa sina resurser. Förhållandet överensstämmer med den s.k. ”contingency” teorin som presenterades kortfattat i inledningen till teorikapitlet. En av teorins grundstenar är att organisationer alltid försöker anpassa sig till sin omvärld, undersökningen ger tecken på att detta även gäller i interorganisatoriska sammanhang.

Däremot menar en av respondenterna från den sociala ekonomin att ansvarstagandet mellan de samverkande organisationerna i externt delfinansierade projekt är paradoxal. Det är i första hand den sociala ekonomin som står för risktagandet i projektet, genom att de tar på sig projektägarskapet och uppfylla de krav som de externa finansiärerna ställer upp för sin delfinansiering. Ur ett interorganisationsteoretiskt perspektiv, så kan detta indikera en asymmetri i utbytesrelationen mellan de samverkande organisationerna, vilken i så fall kan vara en återspeglning av respektive organisations möjligheter att hitta alternativa resurskällor än dem som den externa delfinansieringen ger dem. Avslutningsvis pekar en av respondenterna på att den externa delfinansieringen ger dem starkare ställning gentemot Malmö Stad i utbytesrelationen. Eftersom de krav som ställs på kommunen ofta kan relateras till krav från exempelvis ESF-Rådet, så stärks den sociala ekonomins ställning i samverkansprojekten. Ur ett koopterings perspektiv så är det tänkbart att den externa delfinansieringen har en bromsande effekt genom att den stärker den sociala ekonomins självständiga ställning i utbytesrelationen med Malmö Stad.

5.6 Resultatets tillförlitlighet

Studiens utgångspunkt var att identifiera framgångsfaktorer och hinder för samverkan. Detta för att kunna identifiera vilka faktorer som bidrar till att skapa ”win - win situations” mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin. Det är därför relevant att ställa frågan om i vilken grad studien uppfyller detta d.v.s. studiens validitet. I kapitel 3.8 ”Validitet och reliabilitet” fördes ett resonemang om validitetsbegreppets relevans i kvalitativa studier.

Ett synsätt menar att man ska ersätta validitet med begreppen *trovärdighet, förståelse och autencitet* (Svensson, 1996). Applicerat på min studie anser jag att den uppfyller dessa. Trovärdighet genom att min redovisning av intervjuerna innehåller en hel del rådata i form av citat, för att ge läsaren en transparent bakgrund till analysen. Förståelse nås genom att jag har en utförlig beskrivning av den förförståelse som legat till grund för den empiriska undersökningen. Likaså har jag försökt koppla den teoretiska ramen till studiens problemställningar i texten. Därtill har resultatet av den empiriska undersökningen analyserats utifrån denna ram. Slutligen anser jag att studien har genomförts på ett sådant sätt att kravet på autencitet är uppfyllt.

Ett annat synsätt tycker däremot att begreppet validitet är relevant för kvalitativa studier, men måste anpassas för att passa dem. Detta genom att begreppet delas in i en pragmatisk och en kommunikativ del (Ibid). Beträffande den kommunikativa sidan av validiteten, anser jag att studiens transparenta redovisning av intervjuerna bidrar till att uppfylla denna, genom att skapa en trovärdig grund för analysen. Likaså att det finns en röd tråd från problematisering via teori till empiri och analys. Därtill har jag i min problembeskrivning och slutkommentar försökt att föra ett trovärdigt resonemang kring det studerade problemet och analysen av det. Angående den pragmatiska delen, så har studiens snäva tidsram gjort att det inte varit praktiskt möjligt att låta respondenterna ta del av resultat och analys i förväg. Detta beroende på att några av respondenter valde att avboka och senarelägga intervjutillfällena. För att ändå säkra validiteten utifrån detta perspektiv, har jag varit noga med att återkoppla och be om förtydligande under intervjuerna. Detta för att jag ska kunna försäkra mig om att jag uppfattat och förstått svaren på ett korrekt sätt. Sammantaget anser jag därför att studien uppfyller kravet på validitet i tillräcklig grad.

Angående reliabilitet så ansluter jag mig till synsättet att denna är underordnad validitet i kvalitativa studier. Denna måste ses utifrån sin kontext, eftersom objektet för studien inte är konstant (Svensson, 1996). Om undersökningen har hög validitet, så innebär det att även reliabiliteten är hög (Ibid). Utifrån mitt ställningstagande att studiens resultat är valida, så bedömer jag dem också som reliabla.

6. SLUTKOMMENTAR

I detta avsnitt så sammanfattas undersökningens resultat. Likaså så förs en diskussion kring dem. Avslutningsvis så lämnas tre förslag till hur man kan fördjupa studiet av samverkan.

Undersökningens huvudsakliga frågeställning var att studera vilka faktorer som bidrar till att skapa "win - win situations" i samarbetet mellan offentliga myndigheter och aktörer inom den sociala ekonomin. Den empiriska undersökningen indikerar att det krävs en gemensam målbild och värdegrund för att en "win - win situation" ska uppstå. Likaså att relationen präglas av förtroende, jämställdhet och professionalism. Det är också viktigt att samverkan är väl förankrad i båda organisationerna, samt att aktörerna upplever att den bidrar till att organisationerna når sina respektive mål. Därtill indikerar undersökningen att det är betydelsefullt att aktörerna förstår varandras särart, samt att kommunen vågar lämna över ansvar till den sociala ekonomin. Likaså måste den osäkerheten och skepsis som finns till samverkan inom kommunen röjas bort, för att en "win - win situation" ska kunna uppstå.

Undersökningen har med andra ord identifierat ett antal framgångsfaktorer och hinder för samverkan i de studerade utbytesrelationerna. Eftersom studien inte har haft någon generaliserande ansats, så får resultatet ses som en indikation på vad som främjar respektive hindrar samverkan mellan kommuner och den sociala ekonomin. Utöver detta, så pekar undersökningen mot att det fortfarande finns en stor otydlighet i de utbytesrelationer mellan Malmö Stad och den sociala ekonomin, som ingår i studien. De intervjuade lyfter fram flera faktorer som kan bidra till detta. Tecken tyder på att det fortfarande är ett antal eldsjälar inom Malmö Stad som driver på i frågan om samverkan med den sociala ekonomin. I övrigt verkar det som att det fortfarande finns en viss skepsis och rädsla mot lämna över en större del av arbetet åt de frivilliga krafterna. Detta tyder på att många fortfarande är osäkra på vilka vinster som kommunen kan få genom att utveckla utbytesrelationen med den sociala ekonomin. Utifrån ett teoretiskt perspektiv kan detta vara ett tecken på att de har svårt att se hur denna samverkan kommer att bidra till att Malmö Stad når sina sociala mål. Likaså om man överhuvudtaget behöver den sociala ekonomin för att uppnå dessa. Detta återspeglas även i att kommunen har en splittrad bild av den sociala ekonomins roll inom det sociala arbetet. Kommunen ser den sociala ekonomins insatser som ett komplement till den offentliga verksamheten. Samtidigt så erkänner de sitt beroende av den sociala ekonomin för att klara sitt välfärdsuppdrag. Utifrån ett interorganisatoriskt perspektiv, så indikerar detta att rollfördelningen mellan aktörerna fortfarande är oklar och under förhandling.

Alla intervjuade är i grunden väldigt positiva till att utveckla samverkan, men svaren ger vid handen att insikten om det ömsesidiga beroendet fortfarande ligger på en mer generell nivå. Det är också intressant att lyfta maktperspektivet i sammanhanget. Utifrån Malmö Stads storlek är det lätt att tro att de alltid kan dominera utbytesrelationen med den sociala ekonomin. Mot detta talar tecken i det empiriska materialet, som pekar på att den sociala ekonomin har en starkare förhandlingsposition än vad man skulle kunna tro. Detta pekar mot att Malmö Stad över tiden har utvecklat ett beroende av den sociala ekonomin som balanserar deras dominerade roll. I detta sammanhang ska man inte glömma bort yttre faktorer som verkar för att stärka den sociala ekonomins ställning gentemot kommunerna. Regeringens överenskommelse med de idéburna organisationerna inom socialt arbete och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kan ses som en tydlig markering från statsmaktens sida att

de förväntar sig mera samverkan inom det sociala fältet framöver. Skälen till detta kan vara både ekonomiska och demografiska.

Däremot finns det inga tecken i intervjuerna på att den sociala ekonomin upplever att kommunen försöker dela med sig av det politiska ansvaret för det sociala arbetet till dem. Med andra ord så visar undersökningen inga tecken på att Malmö Stad försökt kooptera in representanterna för den sociala ekonomin i sin verksamhet, vare sig formellt eller informellt. Detta trots att det finns tecken på professionella intressekluster som skulle kunna bidra till en sådan utveckling. Frågan är om Malmö Stad i ett tidigare skede försökt kooptera in den sociala ekonomin. Tecken finns i intervjuerna som pekar mot att kommunen inledningsvis inte tog någon större notis om den sociala ekonomins behov i utbytesrelationerna. Dock har detta förändrats över tiden. Likaså kan man fråga sig om det motstånd som fortfarande finns mot samverkan inom kommunen, är en produkt av att man i utbyte mot att dela sina resurser med den sociala ekonomin, även vill dela ansvaret med dem. Undersökningen pekar mot att den sociala ekonomin, i de studerade utbytesrelationerna, har haft styrkan att inte låta sig bli koopterade. Därmed kan man anta att de inte heller sett några fördelar med att låta sig bli koopterade, exempelvis för att få bättre resurser till sin verksamhet. Här kan mångfalden av de externa finansiärerna ha spelat en roll. Eller kanske är det så att koopteringsprocesserna är så sofistikerade att man inte fångar in dem, genom intervjuer analyserade utifrån ett organisationsteoretiskt perspektiv.

Det är tydligt i undersökningen att samverkansprojekt mellan kommunen och den sociala ekonomin bidrar till att stärka deltagarnas egenmakt. Dock är denna utgångspunkt mycket tydligare i svaren från den sociala ekonomin än från kommunen. Frågan är om det är spänningsfältet mellan egenmakt och myndighetsroll som märks här? Likaså vad egenmakt står för i ett kommunalt perspektiv? Det finns i andra sammanhang tecken på att begreppet fått en annan betydelse det vill säga en förskönande omskrivning för en vilja att lägga allt mer av ansvaret för välfärden på klienten själv. Undersökningen pekar även på att den sociala ekonomin har tagit på sig rollen som företrädare för deltagaren gentemot kommunen och andra myndigheter.

Slutligen så pekar undersökningen mot att den externa delfinansieringen får konsekvenser för samverkan mellan kommunen och den sociala ekonomin. Detta genom att samverkansaktörerna tvingas att rikta sina samverkansprojekt, så att de överensstämmer med finansiärernas politiska mål. Detta innebär både en anpassning till nationell och europeisk politik. Dock finns det tecken på att anpassningen kan stärka den sociala ekonomins ställning i utbytesrelationen med kommunen, då projektens intentioner angående målgrupperna ibland stämmer bättre med finansiärernas än kommunens. Däremot är ansvarstagandet i samverkansprojekten mellan aktörerna paradoxalt. Eftersom projekten oftast drivs av den sociala ekonomin, står också de för det största ekonomiska risktagandet i projekten. Förhållandet att den sociala ekonomin är villiga att ta på sig det ekonomiska ansvaret, indikerar att det är de som är i störst behov av den externa delfinansieringen, vilket tyder på en asymmetri i resursberoendet i utbytesrelationen mellan dem och kommunen.

6.1 Framtida utvecklingsområden

Ett område som skulle vara intressant att studera vidare är kooptering i samverkansrelationer mellan kommuner och den sociala ekonomin. Ett tänkbart angreppssätt är att skifta teoretiskt perspektiv och i stället anlägga en kognitiv ansats på problemet. Med hjälp av en djupare kartläggning av aktörernas syn på samverkan, så är det tänkbart att eventuella

koopertingstendenser skulle kunna identifieras. Likaså skulle det vara intressant att fördjupa studiet av utbytesrelationen mellan kommunen och den sociala ekonomin utifrån ett maktperspektiv. Vilka faktorer bidrar till att stärka den sociala ekonomin i utbytesrelationen, utifrån den asymmetriska resursfördelningen mellan dem och kommunen? Ett tredje utvecklingsområde är en komparativ studie av kommunens, den sociala ekonomins och de externa finansiärernas mål med samverkansprojekten.

REFERENSER

- Ahrne, Göran (1994) *Social Organizations-Interactions inside, outside and between organizations..* SAGE: Guildford and King's Lynn.
- Björk, Peder & Bostedt, Göran & Johansson, Hans (2003) *Governance*. Lund: Studentlitteratur.
- Ds 1998:48 *Social ekonomi i EU-landet Sverige – tradition och förnyelse i samma begrepp*. Stockholm: Inrikesdepartementet.
- Eneroth, Bo (1984) *Hur mäter man "vackert" – Grundbok i kvalitativ metod*. Göteborg: Natur och Kultur.
- Holmberg, Robert (2006) Samarbete mellan socialtjänsten och högskolan inom projektet Kunskapsbaserad socialtjänst. I Tops, Dolf & Sunesson, Sune (Red) *Kubas – Erfarenheter från ett samarbetsprojekt mellan socialtjänsten i Helsingborg och Socialhögskolan Lund/Campus Helsingborg*. (Meddelanden från Socialhögskolan 2006:5), Lunds Universitet: Socialhögskolan, s. 59-84.
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Meeuwisse, Anna & Sunesson, Sune (1998) Frivilliga organisationer, socialt arbete och expertis. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2-3, 172-193.
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2006) Socialt arbete i ett internationellt perspektiv. I Meeuwisse, Anna & Sunesson, Sune & Swärd, Hans (Red) *Socialt Arbete* (2:a upplagan) Stockholm: Natur och Kultur, s. 195-224.
- Olsson, Lars-Erik (1998) *Givande och tagande – interaktion mellan frivilliga organisationer och kommuner*. Stockholm: Sköndalsinstitutet.
- Payne, Malcolm (2002) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Regeringen, Integrations- och jämställdhetsdepartementet (2008) Överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting. <http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/14/87/6b1d604e.pdf>
- Regeringen, Kulturdepartementet (1999) Social ekonomi –en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt? En sammanfattning av slutrapporten från Arbetsgruppen om den sociala ekonomin och dess utveckling. <http://forum.ctv.gu.se/learnloop/resources/files/1835/soceksv%5B1%5D.pdf>
- Rosengren, Karl Erik & Arvidson (2002) *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber
- Rosenmeier, Sara Lea (2004) Introduktion til Social Kapital. Rådgivende Sociologer A/S. <http://www.socialkapitaliboligomraader.dk/introduktion.html> 2008-09-05

Rådet för Europeiska Socialfonden i Sverige ESF (2000) Gemenskapsinitiativprogram för Equal 2000-2006 Sverige.

http://www.esf.se/upload/Equal/Styrdokument/Gemenskapsinitiativprogram_Equal.pdf

Rådet för Europeiska Socialfonden i Sverige ESF (2004) Samlat programdokument SPD Växtkraft Mål 3. Stockholm. ESF.

Strinnlund Ann C (2003) *Samverkan i familjearbete – Om en samverkansmodell för helhetssyn i arbetet med familjer*. FOU Västernorrland, Rapport 2003:5. Härnösand: Kommunförbundet Västernorrland.

Selznick, Philip (1949) *TVA and the Grass Roots*. Berkely: University of California Press.

Socialstyrelsen (2002) Sociala ideella organisationer – som kommunerna ser dem. Om kommunernas relationer med sociala ideella organisationer. Stockholm: Nordstedts.

SOU 1995:142 *Att röja hinder för Samverkan, Egenmakt och Arbetslinjen. Delbetänkande av Storstadskommittén*. Stockholm: Socialdepartementet.

Starrin, Bengt (1996) Kvalitativa analysmetoder – Grounded theory – En modell för kvalitativ analys. I Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur, s. 103-121.

Starrin, Bengt & Renck, Babro (1996) Datainsamling på fältet – Den kvalitativa intervjun. I Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur, s. 52-78.

Svensson, Per-Gunnar (1996) Speciella problem – Förståelse, trovärdighet eller validitet? I I Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur, s. 209-227.

Swärd, Hans & Starrin, Bengt (2006) Socialt arbete i ett internationellt perspektiv. I Meeuwisse, Anna & Sunesson, Sune & Swärd, Hans (Red) *Socialt Arbete* (2:a upplagan) Stockholm: Natur och Kultur, s. 248-264.

Vetenskapsrådet (2007) *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

Internetkällor

http://ec.europa.eu/employment_social/equal/data/document/0802-diversity-belfastrep.pdf

Bilaga 1 – Intervjuguide

Vilka erfarenheter har du av samverkan med social ekonomi alternativt Malmö Stad?

Vad är din och din organisations främsta syfte med samverkan med social ekonomi alternativt Malmö Stad?

Bidrar samverkan till att stärka projektdeltagarna så att de kommer närmare sina individuella mål?

Hur påverkar den externa delfinansieringen av samverkansprojekt grunderna för samverkan mellan er?